

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dita Pospíšilová

**Historický film jako informační zdroj a jeho
komparace s knižními tituly**

**Historical film as information source and the
comparison to its literature rendition**

Praha, 2011/2012

Vedoucí práce:
Mgr. Katrin Vodrážková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Katrin Vodrážkové za cenné rady a vedení celé práce. Současně bych chtěla poděkovat všem blízkým, kteří mě při psaní této práce podporovali.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23.7.2012

.....
Dita Pospíšilová

Bibliografický záznam

POSPÍŠILOVÁ, Dita. *Historický film jako informační zdroj a jeho komparace s knižními tituly*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Mgr. Katrin Vodrážková.

Abstrakt

Celá práce je zaměřena na pojem informace (klasické chápání informace – to, jak informaci chápe informační věda, informace z pohledu média knihy), dále se práce věnuje charakteristice historickému filmu a jeho informačnímu významu z pohledu diváka. Jako předmět zkoumání, na kterém budou teze a případné závěry demonstrovány, byl vybrán významný anglický panovník Jindřich VIII. Tento panovník byl vděčným námětem pro mnoho filmových i knižních děl. Tato práce bude zaostřena především na historickou přesnost knih a filmů, bibliografické porovnání knižní a filmové produkce literárních děl a srovnání informačního významu obou médií. Práce se také zabývá obecným pohledem na vnímání filmů a komparaci informačních hodnot filmu a knihy jakožto média. V závěru se tato práce pokusí ukázat, zda jsou zkoumaná díla kvalitním a přesným zdrojem informací.

Abstract

The bachelor thesis focus on the definition of information (the importance of information in general, information in books), then it will consider the characteristics of the film and its historical significance from the perspective of the viewer. As the subject of examination, on which the thoughts and findings will be demonstrated, is chosen the important English King- Henry VIII., who has been depicted in many movies and about whom there were written many books as well. Primarily the bachelor work focus on the historical accuracy of the movies and books, the

comparison of the importance of both the media (what information value both media provide).

The bachelor thesis also aims on the general perception of movies and whether the examined work are quality and accurate source of information. In conclusion, there will be the comparison of the information value of these two selected media.

Klíčová slova

Informační průmysl, informace, informační potřeba, historický film, dějiny filmu, historické povědomí lidí, medium filmu, medium knihy, dějiny Anglie, Jindřich VIII., pojem pravdy, informační zdroj, informační hodnota

Keywords

Information industry, information, information need, historical film, history of film, human awareness of history, medium of film, medium of book, history of England, Henry VIII., concept of truth, information source, information value

Obsah

Předmluva	8
1. Úvod	9
2. Historický film jako informační zdroj	12
2.1 Zobrazení historie ve filmu	14
2.2 Informační média	15
2.3 Adaptace literárního díla.....	17
2.4 Médium filmu.....	19
2.5 Inspirace filmů	20
2.6 Pravdivost filmů	21
3. Životopis	23
4. Informace ve filmech a knižních titulech	34
4.1 Historický film	34
4.2 Historický román.....	40
4.3 Pojem informace	42
5. Bibliografie a filmografie Jindřicha VIII.	45
5.1 Bibliografie	46
5.1.1 Monografie/Biografie/Studie.....	46
5.1.2 Romány o Jindřichovi VIII. a jeho době	47
5.1.3 Divadelní hry, představení	49
5.1.4 Publikace pro děti a mládež.....	50
5.1.5 Audio záznam.....	50
3.2 Filmografie	51

6. Závěr.....	53
7. Použitá literatura	55
7.1 Monografie.....	55
7.2 Elektronické zdroje	57
8. Přílohy	60

PŘEDMLUVA

Při vybírání tématu bakalářské práce jsem vycházela ze svých osobních preferencí. Vždy mě velmi zajímala historie, proto jsem se rozhodla spojit téma historické s informačním zaměřením svého oboru studia.

V první fázi studia materiálů jsem procházela knižní tituly týkající se informací, přičemž jsem se snažila nalézt definice a pojmy, které by mohly být při psaní práce užitečné. Dále jsem se zaměřila na tituly pojednávající o filmech, dějinách filmu, médiích, fikci i adaptacích literárních děl. Tato část pro mě nebyla snadná, jelikož je to téma komplikované a nebylo lehké se v něm zorientovat. V poslední fázi jsem četla biografie o životě Jindřicha VIII. a získané informace jsem porovnávala s vybraným románem a filmem. Tato část byla velice zajímavá, množství informací o panovníkově životě bylo obrovské a ne vždy úplně jednoznačné, což mi místy ztěžovalo studium. Problémové bylo také porovnávání informací, které zazněly ve filmu nebo románu, ale nikoliv už v biografiích. V tom případě bylo nezbytné pátrat dál, proto se také oproti mému původnímu očekávání značně zvýšil počet biografií, ze kterých jsem čerpala.

Práce je psána neosobním stylem, v určitých částech i formou. Ich forma je použita převážně u hodnocení zkoumaných děl.

Celkově musím psaní práce zhodnotit kladně, téma se mi velmi příjemně zpracovávalo. Navíc knižní tituly, ze kterých jsem čerpala, byly velice čtivé, a dozvěděla jsem se díky nim mnoho nových faktů.

Oproti předem psanému abstraktu jsem se rozhodla pro malé úpravy. Historický film je zkoumán v úvodu práce a pojem informace nemá celou svoji kapitolu, ale je zkoumán ve více kapitolách, které jsou tematicky provázané.

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce za její velkou pomoc, podporu a všechny rady, které mi během psaní dávala. Velmi na mě zapůsobila její diplomová práce *Film jako médium* a jsem vděčná za to, že jsem s ní mohla spolupracovat a nechat se od ní vést.

1. ÚVOD

„Informace jsou nedílnou součástí našeho každodenního života“ – tato myšlenka stála u zrodu tématu této bakalářské práce. Lidé je získávají převážně z médií¹, která jsou rozšířená po celém světě. „*To, co víme o světě, víme prostřednictvím médií*“ (VODRÁŽKOVÁ 2012, s. 6). Lidé si přitom nemohou vybírat informace, které zaregistrují, ale mohou si vybírat ty, kterým uvěří. Tato volba ovšem nebývá úplně snadná. Úkolem této bakalářské práce není zabývat se tím, jak rozlišovat informace pravdivé a nepravdivé², ani věnovat se dezinformacím nebo informačním šumům. Téma práce je zaměřeno na médium filmu, konkrétně na případ filmového média s historickou tematikou a na to, jakou přináší informační hodnotu. Zejména se bude zabývat tím, zda společnost může považovat informace o historických událostech načerpané z filmů či knih za pravdivé a přesné³, nebo zda veškeré materiály zpracované za účelem výdělku je potřeba brát s rezervou.

Pojem informace v této práci nebude zkoumán z různých pohledů, ale bude s ním pracováno jakožto s určitým informačním sdělením, které lidský mozek přijme⁴, zpracuje a rozhodne se, jak s tímto poznatkem dále naloží. (ZADRAŽILOVÁ 2007, s. 8) Informace jsou zde nahlíženy jako sdělení, které na

¹ Hlavní charakteristikou médií je, že jsou svou technickou povahou schopna přenášet různé informace, kdy základním modelem pro přenos informace je soustava vysílač (kodér) – kanál – přijímač (dekodér). Média tvoří prostředky masové informace – tzv. masová média, dále média mohou být hromadné sdělovací prostředky, nositelé propagace, např. výstavy, přednášky. Jsou považována i za sdělovací prostředky jako například tisk, rozhlas a televize. (ŠMÍD, CIT.27.6.2012)

² „Nepravdivá informace“ vznikne buď nechtěně (omylem, chybou) nebo záměrem - pak je to lež. Takže nepravdivá informace v žádném případě nezvyšuje nebo neudrzuje organizovanost, kdy existuje tzv. uspořádaná společnost, ale právě naopak- vzniká chaos, takže vlastně pojem „nepravdivá informace“ odporuje informaci a tyto dva pojmy si tak protirečí. „Pravdivost věty spočívá v jejím souhlasu (či korespondenci) se skutečností.“ (TARSKI 2006, s. 138)

³ = relevantní, pravdivé, skutečné.

⁴ Základní stavební jednotkou nervové soustavy je neuron. Jeho funkcí je tvorba a přenos nervových signálů (informací), přičemž z fyzikálního hlediska se jedná o pohyb iontů. Přenos informací mezi jednotlivými neurony se tedy dá považovat za elektrický jev. V poslední době se stalo trendem hovořit o informační společnosti, informačních procesech, informačních technologiích. V případě lidského mozku se dá tohoto úsloví také použít. Mozek informace přijímá, zpracovává, třídí, uchovává a jinak s nimi pracuje. (BLAŽEK 2006, s. 8)

nás mají vliv. V minulém století se objevila nutnost zpracovávání informací a hlubší zabývání se informacemi⁵. To dalo impulz nově vznikajícím vědním disciplínám, které pojaly pojem informace přímo do názvu, Informatika, Informační věda apod.⁶ (ZADRAŽILOVÁ 2007, s. 15) Také došlo ke vzniku nových informačních profesí, mezi které patří především povolání informačního manažera⁷, informačního specialisty, informačního poradce či informačního konzultanta. (CEJPEK 2005, s. 203-204)

„V dnešní době by se s trochou nadsázky dalo říci, že jednou z nejdůležitějších věcí, která jednotlivé osoby odlišuje, je jejich přístup k informacím. Liší se v tom, jaké informace se k nim dostávají, jaké množství jich jsou schopni zachytit, uchovat⁸, a především, jaké závěry jsou z nich schopni vyvodit. Schopnost osvojit si základní dovednosti spojené s informacemi, je nutným předpokladem pro aktivní účast v moderním světě.“ (CHVALOVSKÝ 2000)

Dalšími důležitými pojmy této práce jsou pojmy obraz, informační hodnota a informační zdroj. Obraz má tři hlavní funkce a to symbolickou, poznávací a estetickou. Práce bude pracovat se symbolickou stránkou obrazu, abstraktním myšlením v obrazech, které se týká pocitů nebo vlastností, nikoli skutečných (hmotných) věcí. S tímto kontrastuje lineární myšlení textů, jednoduché, přímé myšlení, které sleduje známé postupy. Pojem informace je řešen v páté kapitole, kde uvádím, že informace je hodnotově neutrální. Hodnotu ji přisuzuje teprve člověk v procesu poznání. Informační zdroj je informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele.

⁵ Od té doby žijeme v tzv. informační společnosti. To je společnost, která využívá informační produkty a služby. Lidé dokážou informace využít, pracují s nimi.

⁶ Informatika je věda, která studuje výpočetní a informační procesy z hlediska hardware i software, Informační věda je z širšího hlediska brána jako obecná věda o informaci, v užším pojetí jako věda zabývající se zákonitostmi procesů vzniku, zpracování, měření, kódování, ukládání a distribuce informací ve společnosti.

⁷ Uplatní se především ve výpočetních střediskách, informačních střediskách, knihovnách. Orientuje se na celkovou informační architekturu podniku, řídí její strukturu a vývoj za použití systémového přístupu k toku znakově zaznamenaných informací, které do podniku vstupují, z podniku vystupují a v podniku v rámci informační infrastruktury obíhají (CEJPEK 2005, s. 203)

⁸ tj. dokumentace, archivace, tj. informační věda a knihovnictví

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda historické filmy odpovídají realitě⁹, zda mají pro své diváky informační význam, a jaký je tento význam ve srovnání s knižními tituly věnujícími se témuž předmětu. Díla, která budu zkoumat jsou historický román *Šest žen Jindřicha VIII.* a historický film *Jindřich VIII.* Práce je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol (Historický film jako informační zdroj, Životopis Jindřicha VIII., Informace ve filmech a knižních titulech, Bibliografie a filmografie Jindřicha VIII.). Práce je psána deskriptivní, popisnou metodou, v kapitole *Informace ve filmech a knižních titulech* je využívána komparativní metoda, kdy je srovnáván historický film a historický román.

⁹ Realita filmová se odlišuje od reálné (to, co je, případně souhrn všeho, co je, na rozdíl od pouhých představ, iluzí, přání, možností). Filmová realita je charakteristická tím, že divákovi zobrazuje imaginární, fiktivní svět. Film nemá reálnou přítomnost, proto je spojen s imaginárnem.

2. HISTORICKÝ FILM JAKO INFORMAČNÍ ZDROJ

Dějiny i film sloužily za komunistického režimu jako nástroje ideologické manipulace. Není proto překvapující, že jakýkoli seriózní výzkum vztahu filmu a dějin nebyl tehdy podporován, ani se netěšil zájmu. Proto dlouhou dobu vlastně neexistoval. Na konci osmdesátých let se objevují první odborné články, v devadesátých letech k nim přibýly další studie. První velkou prací českého autora je knižní titul *Film a dějiny* (KOPAL 2005), který se tímto zajímavým vztahem zabývá. Autor dává dohromady sborník, v němž je stěžejním dílem český historický film. Sborník přímo souvisí se skupinou organizátorů a sympatizantů festivalu - semináře „Film a dějiny“, který se, jako první u nás, věnoval této problematice. Jeho první tři ročníky proběhly v letech 2002-2004.¹⁰

K definování vztahu filmu a historie je bezpodmínečně nutné vymezení filmu (ve vztahu k informační vědě) - filmu jakožto zvláštní umělecké formy, ale hlavně filmu jako media. „Je totiž zjevné, že právě zvláštní ráz kinematografie jako média zásadním způsobem spoluurčuje úvahu o vztahu filmu nejen k historické skutečnosti, nýbrž i k realitě vůbec.“ (PETŘÍČEK 2005, s. 13)

Film jako informační a umělecký systém spočívá na fotografické technice záznamu obrazu a právě proto je ze samé své (technické) povahy naprosto realistický, dokonce dokumentární¹¹. Argumentovat by se dalo tím, že aparát nemůže sám o sobě lhát, ať už zkresluje jakkoli. Kamera vidí mnohem spolehlivěji než lidské oko a kinematografický záznam nějaké události je tak zdrojem nezpochybnitelného svědectví. Tuto myšlenku ale zpochybňuje méliésovský¹² pohled na filmové umění: jeho iluzionismus, vizualizace „nemožného“ a vůbec vše, co shrnuje prostý pojem „filmový trik“.

¹⁰ *Film a dějiny: filmový festival* [online]. Castrum o.p.s, 2012 [vid. 2012-05-18]. Dostupné z: <http://www.filmadejiny.cz>.

¹¹ Dokument a dokumentární film podává pouze interpretace, nikoli nové techniky zobrazování.

¹² Georges Méliès – francouzský filmový režisér a významný průkopník filmu, (8. prosince 1861 – 21. ledna 1938)

„Ale už přesvědčený stoupenec „realismu“ filmu, francouzský teoretik André Bazin¹³, jenž vycházel z toho, že filmu je přirozeně vlastní shoda obrazu s jeho referentem, si byl dualismu vědom a chtěl jej zrušit.“(PETŘÍČEK 2005, s. 13) Bazin tvrdil, „že fantastický a vůbec iluzivní element ve filmu je možný na základě jasného realismu fotografického obrazu – pouze proto je možné propašovat do viditelného světa i non-realitu naprosté fikce.“ (PETŘÍČEK 2005, s. 14)

Tímto se dostáváme k otázce vztahu filmu k zobrazování¹⁴ historie. Dalo by se říci, že kinematografie je ideálním médiem historiografie, „neboť onu vnitřní rozpolcenost své podstaty může nejen překonat, nýbrž snad i naplnit právě tehdy, když podává obrazy minulosti: iluze nezbytná k oživení doby, jež minula, je na druhé straně podmínkou co možná nejrealističtější, tj. nejvěrnější reprezentace minulosti.“ (PETŘÍČEK 2005, s. 14). A historický film by pak mohl odpovídat na jednu ze základních otázek každé historiografie. Otázka zní: Jak si vyložit pojem „reálný“, je-li řeč o minulosti? Protože bezesporu ve filmu je historie tak nějak skutečnější¹⁵ než v knize anebo na velkých malířských plátnech.

Exkurz: Vysvětlení pojmu obraz

„Obraz jako lidské dílo vznikl dávno před tím, než vznikly první písmenné znakové soustavy (CEJPEK 2005, s. 58). Obraz je tedy vývojově starším lidským projevem, než je psaný text. Například vznik nejstarších obrazů stále postupně objevených v jeskyních na území celého světa, tzv. jeskynních kreseb, se zasazuje do dob před mnoha desítkami tisíců let.“ (CEJPEK 2005, s. 58)

„Obrazy nejprve sloužily jako hlavně jako symboly, které měly umožňovat přístup do sféry posvátna skrze více či méně přímou manifestaci boží přítomnosti¹⁶. (AUMONT 2010, s. 75) Později se funkce obrazů přesunula k šíření nových hodnot, jako demokracie, svoboda nebo pokroku. Základní funkcí obrazu je ve všeobecné

¹³ francouzský filmový kritik a filmový teoretik, (18. dubna 1918 - 11. listopadu 1958)

¹⁴ ukázání

¹⁵ Pocit skutečnosti ve filmu je pojem, který je hojně zkoumán. Filmy jsou od počátku považovány za neobyčejně věrohodné. Filmový divák je psychologicky více vtažen do obrazu. (AUMONT 2010, s. 107-108)

¹⁶ Například první staré řecké sochy byly idoly, vytvořené a uctívané jako smyslové manifestace božstva. (AUMONT 2010, s. 75)

rovině „zajistit, upevnit, usnadnit a upřesnit náš vztah k vizuálnímu světu – jeho úkolem je tedy objevování vizuálního světa.“ (AUMONT 2010, s. 77)

Pozorovatel obrazu je považován za aktivního partnera. To znamená, že při rozpoznávání nějaké věci na obraze se pozorovatel alespoň částečně ztotožní s tím, co vidí nebo může vidět ve skutečnosti. Jak poukazuje Cejpek (2005, s. 59), obraz je zpravidla více či méně zdařilou kopií reálného světa. Obraz může na jedné straně výborně doplňovat mluvenou řeč, či psaný text, umělecký obraz či fotografie dokonce někdy lépe vyjádří naše pocity.¹⁷

2.1 Zobrazení historie ve filmu

Film je schopen oživit minulost natolik, „že minulé se stává přítomností a divák jakožto očitý svědek dějin je součást zpřítomněného, protože historie se na plátně vrací jako ona sama s přesvědčivostí, kterou dokáže stvořit jen takové médium, které zcela ruší hranici mezi technikou a duchem.“ (PETŘÍČEK 2005, s. 15) V knižních titulech je minulost nedourčená, nepřesná. K tomu, aby „ožila“ je potřeba imaginace čtenáře¹⁸, která je ale nespolehlivá; naproti tomu představitost diváka v kině je vždy ochromena - v případě filmu s historickou látkou - minulostí, která se stává přítomností natolik, že se divák ztotožňuje jak s aktéry, tak s dobou, ve které žijí.

Film má v sobě určitou přesvědčovací schopnost¹⁹, cosi z nezpochybnitelnosti fotografického snímku: tak to bylo. Ačkoli se nám nechce věřit, že takto svět vypadal, po zhlédnutí na filmovém plátně tomu věříme. „*Takto to skutečně bylo*“. (PETŘÍČEK 2005, s. 15) Ve filmu mizí historická distance, divák je očitý svědek minulosti. „Film jakožto médium historického podání, iluze, ale ve službách

¹⁷ Zatímco mluvený a psaný jazyk je těsně spjat s naším myšlením. Ale zpravidla více podněcuje naši fantazii a tvůrčí myšlení.

¹⁸ Obrazy se aktualizují ve vědomí podle potřeb přítomné časovosti či podle krizí reality. Celek je vytvořen z obrazů-snů, ty si uchovávají svojí schopnost rozpojení a nepřetržité proměny, jež je staví do protikladu k obrazům-skutečnostem. (DELEUZE 2006, s. 153)

¹⁹ působí tak, že účinně přesvědčuje

vizuálního realismu.“ (PETŘÍČEK 2005, s. 15) Už bratři Lumierové²⁰ na konci předminulého století ukázali, že kinematograf vidí jako náhražku lidského oka. Pohrává si s časem, vzdálenostmi i dimenzemi reálného prostoru. „Kinematografie se tak stala novou energií²¹ schopnou vozit váš pohled, dokonce když se nehýbete.“ (VIRILIO 2004, s. 32)

Při vrácení se ke vztahu filmu a historické minulosti zjistíme, že definovat ho je problémové i z pohledu dějin filmu samých. Je možné si povšimnout, že bezpočet filmů přijde divákům „tak nějak“ historických, ale historický film jako označení samostatného žánru je otázka nedořešená: například nefiguruje mezi hlavními žánry hollywoodské kinematografie (komedie, životopisný film, film detektivní, gangsterský, horor, thriller, akční film, muzikál, science-fiction), přestože právě hollywoodská studia vytvořila snímky, jež zcela jistě jako historické chápeme. Kdybychom chtěli najít filmy s historickou látkou, uspěli bychom nejčastěji v rubrice „epics and spectacles“, tedy mezi díly výpravními a epickými. „Žánr je obecný příslib, který navrhuje rámec obecné interpretace herců a událostí, zachycených ve slovech, zvucích nebo obrazech.“ (JOST 2006, s. 33) Naše ztotožnění s filmem, naše důvěra v jeho informační hodnotu závisí zejména na představě, kterou si vytváříme o vztahu daného filmu k zobrazovanému světu, k zobrazované minulosti.

2.2 Informační média

Proces zpracování a šíření informací se po dlouhá staletí vyvíjel. „Technologické zrychlování nejprve uskutečnilo převod psaného na mluvenou řeč - dopisu a knihy na telefon a rádio, dnes je to mluvená řeč, která hyne pod tíhou okamžitosti obrazu v reálném čase.“ (VIRILIO 2004, s. 86)

²⁰ Patřili mezi první filmové tvůrce, jejich první neveřejné filmové představení se uskutečnilo 22. března 1895.

²¹ U filmu jsou charakteristické vlastnosti jako dynamika, pohyb, rychlost, technologie.

Technická úroveň společnosti je stále vyšší a vyšší. Jedním z projevů rozvoje jsou určitě i soudobá informační média²². Přetrvala ta, která se osvědčila.

Vznik nového média²³ neznamená nutně konec média předchozího. Tištěné informace ve svazkové formě tu vládly mnohá staletí, v posledních desetiletích je jejich nadvláda soustavně narušována novými informačními prameny. V dnešní době existuje spousta nových zdrojů informací, na druhou stranu i přes tento fakt jsou knižní tituly, noviny nebo časopisy stále významnými pro celé lidstvo²⁴. Z nových zdrojů informací hrají důležitou roli audiovizuální dokumenty, které do procesu šíření informací zasáhly s obrovskou razancí a rychlostí. Videizace zasáhla obory jako výchova, kultura apod., nelze opomenout ani obrovský vliv videizace v informační sféře. „Audiovizuální média (tj. obrazová a zvuková) jsou v dnešní době přirovnávána k jednomu z nejzávažnějších příspěvků třetí průmyslové generace.“ (CÍSAŘ 1989, s. 9) Informace má v dnešní době mnoho významů, pro tuto práci je důležité vymezit, co tento pojem znamená pro informační vědu. Jelikož je informace přímo součástí jejího předmětu, tato otázka je hojně zodpovídána. Operuje se s různými koncepcemi, některé pro ni budou příliš široké (filozofie) a jiné zase příliš úzké (matematická a technická). Paul Virilio ve svém díle *Informatická bomba* vyzdvihnul myšlenky Jiřího Cejпка, propagátora informační vědy u nás. „Jiří Cejpek (CEJPEK 1998) navrhuje opírat se o pojetí informace jako psychofyziologického jevu a procesu v lidském vědomí. To však může zahrnovat mnoho aspektů, které jsou předmětem zkoumání například kognitivní vědy. Proto

²²Tato media se dělí na elektronická a klasická.

Mezi elektronická média patří televize, rozhlas, video, počítač (internet, on-line). Ostatní jsou klasická (knižní tituly, noviny, časopisy).

²³Termín *nová média* byl poprvé zaznamenán u Marshalla McLuhana (v 60. letech 20. století). Označoval jím elektronická média a jejich obsah. V současné době není jednoduché definovat nová média. Antonín Pavlíček ve svém díle *Nová média a web 2.0* shrnuje rysy a principy nových médií, na kterých se většina odborné veřejnosti shodne: nová média „jsou založena na elektronické/digitální platformě, využívají výpočetní výkon (procesor), jsou interaktivní (reagují na podněty uživatele), podporují komunikaci, nebo přinejmenším přímou zpětnou vazbu.“ V dnešní době ale i klasická média (tisk, film, rozhlas, televize atd.) často díky technologickým změnám nabývají některých charakteristik nových médií.

²⁴Důvodů je určitě více, jedním možným může být to, že lidé mají zájem i o materiály, které jdou více do hloubky. Někdo prostě jen preferuje „listování“, to, že má něco hmatatelného v ruce.

Cejpek navrhuje zabývat se pouze informacemi, které se dostávají k člověku prostřednictvím znaků zachycených v dokumentech. Cejpek (2005) chápe znakový záznam jako potenciální informaci, která se informací stává až ve chvíli kontaktu s lidským vědomím²⁵. Které je díky ní obohaceno o nový poznatek.“ (STODOLA 2010, s. 66)

2.3 Adaptace literárního díla

Dějiny se dají vysvětlit jako způsob, kterým se situace poznává skrze literární text. Texty dělají dějiny dějinami tím, že zpětně promítají svou vlastní literární strukturu do konkrétní situace. „Protože se žádný prvek nesmí v literární struktuře opakovat a protože každý prvek v ní zaujímá postavení, které je pro něj charakteristické, stává se při historizujícím způsobu čtení okolního světa každý prvek v něm jedinečnou událostí a každá propásnutá příležitost, která mohla v průběhu dějin zasáhnout do jejich běhu dějin, definitivně ztraceným jednáním. Toto dramatické životní naladění vyznačuje dějinné vědomí.“(FLUSSER 2001, s. 57) U popisu dějin je důležité držet se skutečnosti, vytvářet takzvaný mechanický popis. „Co je mechanický popis, je již vyjadřováno jen v řeči, v jazyce popisů, cokoli mimo popisy lze charakterizovat jen jeho vztahem k popisům. Být vědecký znamená držet se popisů. Co jakkoli odkazuje mimo, se stává uměním, uměním bez popisu, uměním pro umění. Jednota popisu a toho, co stojí mimo popis, již existuje pouze mimo nás, nelze k ní odkazovat.“ (KOSÍK 1997, s. 30)

Knižní titul *Adaptace literárního díla a její didaktické využití* (NOVÁK 2002, s. 4) se blíže zabývá tvorbou adaptací literárních děl. V dnešní době se adaptace, jak filmové, tak divadelní a rozhlasové, jeví jako velice vhodný a oblíbený prostředek pro zpřístupnění hodnotných děl české i světové literatury. Literatura a film, přestože jsou to dvě odlišná média, která používají odlišné specifické komunikační prostředky, mají společný cíl: vyprávět příběh²⁶. Lidé rádi srovnávají svůj svět

²⁵ Viz reálné (skutečný, věčný) vs. virtuální (zdánlivý, možný, potenciální, neskutečný, v tento okamžik neexistující).

²⁶ Historický film je také redukován na příběh.

hodnot se světem filmových či se světem knižních hrdinů, rádi sdílejí své zkušenosti a emoce (vnitřní myšlení, vnímání, cítění). To vše film umožňuje, vizualizuje (má schopnost přidat vizuální stránku) a tím také zkonkretizuje jejich představy. Film lidem pomáhá vstoupit do uměle vytvořeného světa iluzí a představ, které více či méně odpovídají jejich životní realitě a vybízejí ke konfrontaci. Kniha patří mezi nejstarší média, která nás seznamují s kulturou kolem nás. Prostřednictvím knihy získáváme informace ze všech oblastí lidského poznání. Slouží jako zdroj informací, zábavy i relaxace. V životě lidské populace má své nezastupitelné místo. „Jestliže k filmu přistupujeme jako ke zjevnému dědici románové prózy, usnadňuje to konstruovat film jako objekt s minimální mírou materialisty, který si snadno uchovává svou totožnost po celá desetiletí. Film ale není utvořen z jazyka, ani tištěn pomocí výměnných tiskových typů. Film nikdy nebude mít svého Gutenberga, protože sama jeho existence závisí na jeho multidiskurzivní performační orientaci.“ (ALTMAN 2004, s. 142) Film se pravidelně definuje jako text, jako soběstačná soustředěná struktura, kolem které obíhají všechny otázky spojené s textem - produkce, recepce, kultura.

V dnešní době je na místě zabývat se adaptacemi a celou problematikou seriózněji, jak z laického, tak hlavně z literárně-vědeckého pohledu, protože adaptace literárních děl představují téměř polovinu veškeré filmové produkce. Film je a bude literaturou s jejím obrovským myšlenkovým a námětovým potenciálem velmi inspirován. „Dříve se člověk snažil vysvětlit okolní svět pomocí symbolů, které sestavoval do obrazů. Postupně se však pro něj staly obrazy příliš složitými. Následně se pokusil obrazy vysvětlit pomocí textů a lineární charakter písma vnesl do myšlení nový prvek – čas. Nyní se však člověk ocitá v situaci, kdy se setkává s návratem obrazů z důvodu složitosti textů moderní doby. Vynálezem je tedy technický obraz, který dokáže text vysvětlit.“ (VODRÁŽKOVÁ 2012)

2.4 Médium filmu

Film je reflexivní médium, myslící a vnímající médium²⁷. Médium filmu přináší nový způsob vidění, nové formy zobrazení (tj. ukázání). Nejenom že se ve filmu nic nezastavuje, ale především se ztrácí nutnost směru, protože na plátně lze převrátit fyzické zákony, konec se může stát začátkem, minulost se může stát přítomností, lze ji přetvořit i v budoucnost. „S kinematografickým zpomalením nám i ten nejsilnější šok, i to nejvražednější neštěstí připadá stejně něžné jako sled pohlazení.“ (VIRILIO 2004, s. 99)

Jak uvádí Zdeněk Lokaj (2007, s. 9) v souvislosti s médii je naprosto klíčové to, že média mohou nabízet obrazy událostí, které jsou deformované a které zčásti neodpovídají realitě.²⁸ Lidé však jednají podle těchto médií zprostředkovaných obrazů, informací²⁹. Lidé nejednají na základě toho, co se skutečně stalo, ale na základě toho, co si myslí, že se stalo. Na základě obrazů a informací, která jim poskytují média³⁰. „Pevné připoutání k médiím, k technickým obrazům³¹ je hlavním rysem individuí obývajících informovaný svět.“ (KOSÍK 1997, s. 34) Dnešní společnost se na technické obrazy dívá jako na zobrazené věcné konfigurace. Divák

²⁷ Podle výkladů filosofie médií a např. podle Viléma Flussera (12. května 1920, Praha – 27. listopadu 1991). Byl to významný český filozof, který se zabýval jazykem, obrazy a komunikací současné doby.

²⁸ Skutečnost byla vždy interpretována prostřednictvím obrazů. Fotografické obrazy jsou schopné zmocnit se skutečnosti, protože fotografie není jen pouhé zobrazení (jako například malba); není jen interpretací reality, ale je jejím otiskem. (SONTAGOVÁ 2002, s. 137-138) Médium fotografie je statické, němé, nehybné. To znamená, že samo o sobě je vždy realistické, vždy přesné.

²⁹ Kolem fotografického obrazu byl vytvořen nový význam pojmu informace. Ve světě ovládaném fotografickými obrazy se zdají být všechny hranice libovolné. Cokoli může být izolováno a vyčleněno vůči čemukoli jinému: námět je jen třeba jinak orámovat. Fotografie jsou cenné tím, že nesou informace. Říkají člověku, co existuje, vytvářejí soupis. Na druhou stranu fotografie, které samy o sobě nedokážou nic vysvětlit, jsou nevyčerpatelnou výzvou k dedukování, spekulaci a fantazírování. (SONTAGOVÁ 2002, s. 26-27)

³⁰ viz poznámka pod čarou č. 1, č. 23

³¹ Pojem „technický obraz“ zavedl Vilém Flusser. Tento pojem je potřeba chápat jako fakt a takto s ním i pracovat. Technický obraz je obraz vytvořený přístrojem. Jeho vynález patří do dnešní doby, na rozdíl od vynálezu lineárního písma. Texty se rozpadají na bodové prvky a technické obrazy jsou z těchto bodových prvků tvořeny. Technický obraz potlačuje texty a sahá dokonce nad oblast symbolů. Prvním typem technického obrazu byla fotografie. (VODRÁŽKOVÁ 2010, s. 10-12)

má za to, že na nich poznává svět. „Ve skutečnosti jsou technické obrazy teorií, jsou tedy ze světa modelů a nelze z nich svět znovu zrekonstruovat, lze rekonstruovat pouze nápodobu světa, podobně jako nelze svět rekonstruovat ze souhrnu toho, co je pravdivé a nepravdivé, ze souhrnu tvrzení a omylů nebo z dobra a zla.“ (KOSÍK 1997, s. 61)

2.5 Inspirace filmů

V průběhu tisíciletí lidé nashromáždili obrovské množství informací. Avšak jak poznamenává Vilém Flusser (2001, s. 56) i minulé příběhy se stávají zdrojem, který je vyčerpateľný technickými obrazy. „I když obrazy čerpají z dějin v porovnání k jejich trvání teprve krátce, začínají se už objevovat první náznaky vyčerpání tohoto zdroje. Obrazy začínají škrábat na dně studny, která se pokládá za bezednou. K tomu ještě přistupuje, že obrazům je lhostejné, zda se živí přítomností nebo minulostí. Universum dějin není pro obrazy nic než pole možností, které mohou být převedeny do obrazu. A jsou-li jednou do obrazu převedeny, je vše přítomné a točí se věčné opakování téhož.“ (FLUSSER 2001, s. 56) Tímto problémem se zabývá i Mircea Eliade ve své knize *Mýtus o věčném návratu*. Zkoumá základní koncepce archaických společností, jež sice znaly určitou formu dějin, ale snažily se ji nebrat na vědomí a to tak, že je redukovaly pomocí archetypů a opakováním kosmogonie. „Reálné je jen to, co přestává být samo sebou a dostává se do jiné reality mimo realitu vnější – do reality transcendentní (přesahující). A to také z toho důvodu, že opakování těchto gest umožňuje rušit čas a dějiny tak regulovat pomocí archetypů, dostat se mimo dějinný čas³².“ (ELLIADÉ 2009)

³² Mýtus popírá konkrétní čas lidského života, ale zachovává, zdůrazňuje archetypický čas božských událostí a činů, jakousi praminulost. Řecká filozofie navázala na archetypické myšlení; představovala jakousi racionalizaci mýtu. Nejvyšší realitu a pravdu vidí v trvalosti a neměnnosti, zatímco ve změně vidí nedostatek a zakrytí pravé skutečnosti. Pokus filozofie proniknout k realitě dějinného času je provázen puklinami v metafyzických konceptech skutečnosti a kritickým odvratem od metafyziky. Dějinný čas není původním filozofickým objevem; byl objeven bez filozofie a i v samotné filozofii se tento objev prosadil teprve po dlouhé době a jen za cenu rozsáhlé, dosud neukončené revize filozofického přístupu k událostnosti a dějinnosti. (HEJDÁNEK 2003)

2.6 Pravdivost filmů

Pravdivost filmů jednoznačně záleží na pravdivosti jednotlivých obrazů³³. Je těžké rozhodnout, zda jsou filmy tvořeny podle reality. Situace není jednoznačná, ani co se týče názorů odborníků. „Metz tvrdí, že „každý film je fikce“. Godard je přesvědčen, že „film je pravda čtyřicetkrát za vteřinu.“ (JOST 2006, s. 8) Dá se tedy lehce polemizovat, pokud je každý film fikce, některé musejí být fiktivnější než jiné. A pokud film znamená pravdu, o jaké pravdě je řeč?

Exkurz: Vysvětlení pojmu přesnost

S pojmem přesnost úzce souvisí fotografie, která podává přesnějším vztah k viditelné realitě, protože všechny objekty jsou ve vztahu, vše se vymezuje vůči něčemu. Jak poukazuje Sontagová (2002, s. 133) „osud přinesl fotografii mnohem větší roli, než na jakou byla zpočátku omezována: podávat přesnější záznam skutečnosti (včetně uměleckých děl). Fotografie je sama skutečností.“ Cílem přesnosti je podávat přesné informace, tvrzení, výsledky.

Výraz *fictio* označoval (ve středověké latině) něco vymyšleného, podvod, opak skutečnosti. Ve filozofii spojoval obraz s pojmem fikce už Platón, jak uvádí ve svém díle *Realita - fikce : říše klamu* Francois Jost. Platón prý tvrdí, že tvůrce obrazů, napodobitel, ničemu ze skutečnosti nerozumí, zná pouze zdání (PLATÓN, s. 365). Vyznavači platónské tradice říkají, že s obrazem se objevuje i fikce. „Někteří si myslí, že každé vyprávění, verbální i vizuální, je z podstaty fiktivní. Například Christian Metz se snaží ukázat, že i když jsou patrné analogie se „skutečným světem“, vyprávění se od něj vždy radikálně liší.“ (JOST 2006, s. 16) Problém je možné vidět i v tom, že příběhy z minulosti jsou známy v podání určitého vypravěče, který poznamenává příběh sám sebou, časovým odstupem, poznamenává ho určitou neskutečností.

³³ Obraz již význam má, člověk jen odkrývá význam, čte obrazy, a dostává se do hloubky.

Na druhou stranu je vidět, že fikce a realita³⁴ zdaleka nejsou dva opačné póly, ale velmi často se prolínají, spolupracují.

³⁴ Dá se říct, že aktuální obraz má svůj obraz virtuální, který mu odpovídá jako jeho odraz či zdvojení. Skutečný objekt se reflektuje v zrcadlovém odrazu jako ve virtuálním objektu, který zase současně reflektuje skutečnost. Proto je záměna reálného a imaginárního prostoru taktickou chybou a nijak nepostihuje jejich rozlišitelnost: k této záměně dochází pouze „v něčí hlavě“, zatímco nerozlišitelnost vytváří objektivní iluzi. (DELEUZE 2006, s. 84-85)

3. ŽIVOTOPIS

„Věřím, že příběhy, které budou o tomto dvoře napsány dávno potom, co už tu nikdo z nás nebude, budou lepší a zábavnější než jakýkoli román, a obávám se, že ti, kdo přijdou po nás, jim nebudou schopni uvěřit a pomyslí si, že to jsou jenom pohádky.“ (HART 2011, s. 245)

Toto je stručná a výstižná charakteristika dvora Jindřicha VIII. Jeho příběh byl mnohokrát popsán a zobrazen v televizních seriálech, filmech a knihách, většinou s různými příkrasami. Podle mého názoru však není nutné cokoli přidávat či tento příběh přikrášlovat - holá fakta jsou dostatečně zajímavá a poutavá. Doba Jindřicha VIII. byla dobou převratných politických i společenských změn a Jindřich sám byl považován za „největšího člověka na světě“. Z životopisu je patrné, jak moc se ale Jindřich během svého života měnil. Z charismatického, vzdělaného, sečtělého a oblíbeného mladého muže se stal nejkrutější, lidmi obávaný tyran. Byl člověkem výjimečných vlastností, zvláště pokud šlo o vůdcovství a charisma. Žádný anglický král se po smrti netěšil takové publicitě jako on a žádný anglický král neměl tak absolutní moc. Díky bohatému písemnému materiálu, který se z Jindřichova života dochoval, toho víme mnoho jak o něm, tak o všech jeho šesti manželkách. Jednalo se o renesanční období, které šlo ruku v ruce s humanismem. Díky šířícímu se zájmu o vzdělanost, rozmachu gramotnosti, škol a písemnictví se dochovaly životopisy, paměti, dopisy i diplomatické zprávy z Jindřichova života.

Tento anglický panovník má určitě obrovský potenciál zaujmout čtenáře i diváky a proto byl tolikrát vyobrazen jak v knižních tak filmových podobách. Cílem životopisu pro účely mé práce je nastínit nejdůležitější okamžiky jeho života, podle kterých budu zkoumat, jak kvalitní jsou již zmíněné vybrané knižní tituly a filmy. Budu se zabývat tím, jaké informace v nich nalezneme a dále zda jsou tyto informace vyjádřeny pravdivě a pochopitelně, nebo zda jsou zkreslené, nesprávné a matoucí.

Jako zdroje pro tvorbu životopisu byly použity tři biografie³⁵, a internetová encyklopedie Wikipedie³⁶.

JINDŘICH VIII. TUDOR

Jindřich VIII. (1.)

1491 Jindřich se narodil 28. června jako třetí potomek a druhý nejstarší syn Jindřicha VII. a Alžběty z Yorku.

1494 Jindřich byl jmenován vévodou z Yorku.

³⁵ 1.) ERICKSON, Carolly. *Jindřich Veliký*. Vyd. 1. Ostrava: Domino, 1999. ISBN 80-86128-41-5.

2.) HART, Kelly. *Osudové ženy Jindřicha VIII.: vrtkavá přízeň největšího z Tudorovců*. Frýdek-Místek: Alpress, 2011. ISBN 978-80-7362-894-9.

3.) WEIR, Alison. *Šest žen Jindřicha VIII.* Praha: BB/art, 2009. ISBN 978-80-7381-658-2.

³⁶ Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [online]. [vid. 2012-04-23]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_VIII._Tudor.

Jako mladší syn byl Jindřich vychováván pro církevní kariéru, bylo mu poskytnuto prvotřídní vzdělání, ovládal latinu, francouzštinu i španělštinu.

V deseti nebo jedenácti ho seznámili s jeho pážetem Vilémem Comptonem, který se stal jeho důvěrníkem na celý život. Nejvěrnějším přítelem mu byl Karel Brandon. Dominantní úlohu v Jindřichově dětství hrála jeho babička, Markéta Beaufortová.

1501 Jindřich čekal na budoucí nevěstu bratra Artura v Kingstonu nad Temží. Španělská princezna se zalíbila jak jemu, bratrovi, tak králi, Jindřichu VII. V listopadu téhož roku byli Artur a Kateřina oddáni.

1502 V dubnu v 15 letech náhle zemřel Artur, který se měl stát následníkem svého otce. A tak jeho místo zaujal mladý Jindřich, jenž byl jmenován princem z Walesu. Jindřich VII. chtěl udržet dobré vztahy se Španělskem a tak navrhl, aby se Jindřich oženil s vdovou po Arturovi, Kateřinou Aragonskou, nejmladší dcerou Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské. Bylo obvyklé, že takovýto sňatek musel povolit papež. Na nátlak Isabely byla papežem Juliem II. vydána bula schvalující tento svazek, a tak 14 měsíců po smrti svého bratra byli Jindřich a Kateřina zasnoubeni. Na rozdíl od jiných králů neměl Jindřich před nástupem na trůn milenku.

1503 Zemřela matka Jindřicha, Alžběta z Yorku.

1509 Zemřel Jindřich VII. O sedm týdnů později se Jindřich oženil s Kateřinou Aragonskou.

Jindřichova korunovace proběhla ve Westminsterském opatství. Jindřich nechal dva nepopulární ministry svého otce sira Richarda Empsona a Edmunda Dudleyho uvěznit. Byli bezdůvodně obviněni ze zrady a popraveni. (Tento postup pak Jindřich používal často vůči těm, kteří mu stáli v cestě.)

Jindřich byl renesanční osobností a jeho dvůr byl centrem vědeckých a uměleckých inovací a přepychu. Byl dobrým hudebníkem, skladatelem a básníkem. Také byl znám jako dychtivý hráč karet a kostek. Byl znamenitým sportovcem a vynikal ve veslování, lovu a tenisu. Poskytoval i štědré dary církvi.

1510 První manželská nevěra, s Annou Staffordovou (po narození prvního mrtvého dítěte jeho manželce Kateřině).

1511 Papež Julius II. vyhlásil svaté spolenectví proti Francii. Tato aliance se skládala ze Španělska, Sváté říše římské a Anglie. Jindřich se rozhodl využít této příležitosti k tomu, aby rozšířil anglická teritoria na kontinentu. Se Španělskem uzavřel dohodu proti Francii.

1513 Jindřich se vylodil ve Francii a v bitvě u Guinegate francouzské vojsko porazil. Jeho švagr Jakub IV. Skotský mezitím napadl na podnět Ludvíka XII. Anglii, ale tento útok neodvrátil Jindřichovu pozornost od boje ve Francii. Skotové byli v bitvě u Floddenu poraženi, skotský král byl zabit a tím skončila jejich účast v této válce. V Jindřichově životě zaujímá nemalou roli Tomáš Wolsey, který se stal rozhodující osobou ve státních záležitostech a nejmocnější postavou církve. Nejvyšším úřadem, který zastával, byla pozice kancléře a králova rádce. Jeho vliv byl tak velký, že byl často označován jako druhý král

1514 Jindřich učinil Karla Brandona vévodou ze Suffolku.

1516 Kateřina porodila princeznu Marii.

1518 Tomáš Wolsey se vypracoval přes londýnského biskupa, arcibiskupa z Yorku na kardinála. Papež ho jmenoval papežským legátem. Jindřich měl za milenku Bessie Bluntovou, se kterou se mu narodil syn, Jindřich Fitzroy.

1520 Do Anglie přijel Karel V., císař svaté říše římské a zároveň Jindřichův synovec. Jindřich se také setkal s francouzským králem Františkem. Na vztazích obou zemí se však nic nemění. Královou milenkou se stala Marie Boleynová, provdaná za jednoho z králových oblíbenců, Viléma Careye. K fámám o tom, že byl milencem i Mariiny (a Anny) matky, Alžběty Boleynové, říká vlastními slovy: „Nikdy s matkou!“.

1521 Kateřina porodila mrtvé dítě, její poslední. Jindřich získal titul Defensor fidei, tj. obránce víry. Udělil mu ho papež Lev X. za jeho spis proti Martinu Lutherovi.

1523 Zahájeno (podle plánů Wolseye) tažení Anglie proti Francii. Tažení skončilo neúspěchem, státní finance byly na nule a zvyšuje se nespokojenost lidí v zemi. Francie byla poražena Karlem V. Císař odmítl Jindřichovi pomoci ve válce s Francií, což Jindřich bral jako zradu. Zemí se začaly šířit zvěsti, že Wolsey posílá všechny peníze tajně do Říma.

1524 Manželství Kateřiny a Jindřicha se stalo neplodným, Kateřině začala menopauza. Přesto měli spokojené manželství, král navštěvoval královnu zpravidla po obědě, kdy hovořili o různých tématech. Jindřichovi i Kateřině leželo jejich manželství na srdci, Kateřina požádala přítele Erasma Rotterdamského, aby pro ně sepsal pojednání „O zachování manželství“. Devítiletá dcera Marie dostala titul princezna z Walesu a Jindřicha Fitzroye nechal Jindřich přivést ke královskému dvoru.

1525 Fitzroy byl jmenován hrabětem z Nottinghamu, pak vévodou z Richmondu a Somersetu (tituly z Jindřichova dětství).

1526 Jindřich se zahleděl do mladé (asi osmnáctileté) dvorní dámy Anny Boleynové. Ta odolávala jeho svádění a odmítla být jeho milenkou, jako byla její sestra Marie. Jindřich se začal obávat, že pokud nebude mít mužského potomka, mohou po jeho smrti vypuknout spory o následnictví.

Anna nakonec využila jeho poblouznění a naléhala na něho, aby se s ní oženil. To Jindřicha přivedlo k myšlence zrušení sňatku s Kateřinou. Je ale možné, že myšlenka na zneplatnění manželství s Kateřinou napadla Jindřicha již dříve a hlavním motivem byla zřejmě touha mít mužského potomka. Proto se obrátil přímo na Svatý stolec. Poslal svého tajemníka Viléma Knighta s žádostí o zrušení manželství přímo za papežem Klimentem VII. Základem jeho argumentace bylo to, že bula podepsaná Juliem II. byla vydaná na základě mylných předpokladů, protože manželství Artura a Kateřiny bylo naplněno. Jindřich také žádal o povolení sňatku s další ženou bez ohledu na příbuzenský poměr. Papež byl ale v té době zajatcem císaře Karla V. a tak Knight měl problém se k němu dostat. Jindřich poslal do Itálie nové vyslance, Eduarda Foxea a Štěpána Gardinera, kteří měli důraznějším postupem přivést Klimenta VII. k rozumu. Jindřich obdržel příslib podmíněného souhlasu s dalším sňatkem. Jindřich dále svěřil tuto věc Wolseymu, který se snažil uplatnit veškeré své schopnosti, aby dosáhl řešení ve prospěch krále. Karel V. se snažil zabránit zrušení sňatku své tety, ale není jisté, jak velký vliv měl jeho nátlak na papeže. Jindřich poznal, že zrušení sňatku s císařovou tetou je málo pravděpodobné a papež nesvolí k novému sňatku, dokud nebude prozkoumána platnost předešlého.

1528 Do Anglie přijel kardinál Camppegio, který se měl na papežovu žádost ujmout soudu. Spolu s Wolseyem předsedal soudu, který měl přezkoumat platnost dispensu Julia II., který kdysi povolil Jindřichovi a Kateřině sňatek. Rozsudek Camppegia měl mít konečnou platnost, Jindřich ani Kateřina se proti němu nemohli odvolat do Říma. Neoficiální instrukce od papeže byly takové, že rozsudek se měl stále oddalovat a nabízet jiná, alternativní řešení sporu, aby se obešli bez papežského verdiktu.

1529 Wolsey byl obviněn z nespolehlivosti a Anna Boleynová dosáhla toho, aby byl odvolán z veřejných funkcí. Kardinál ji sice požádal o pomoc s návratem k moci, ale to ona odmítla. Nakonec ho zradil jeho vlastní lékař, když poskytl kompromitující svědectví, že se Wolsey spolčil s francouzským králem. Jindřich nařídil, aby byl uvězněn a kdyby nepodlehл nemoci, byl by obviněn ze zrady a popraven. Na jeho pozici nastoupil Tomáš More, který zpočátku krále podporoval a připojil se k názoru teologů z Oxfordu a Cambridge, že sňatek Jindřicha a Kateřiny je neplatný. Poté, co Jindřich začal zpochybňovat autoritu papeže, More se od jeho názoru distancoval.

1530 Kateřina byla vypovězena ode dvora a její komnaty byly přiděleny Anně. Poté co se zbavila Wolseyho, získala Anna obrovský vliv na politiku. Když zemřel Vilém Warham, arcibiskup canterburský, prosadila, aby jeho místo zaujal kaplan rodiny Boleynů Tomáš Cranmer. Ke snižování vlivu Říma v Anglii docházelo postupně. Jindřich Anně přisoudil místo mezi nejvyšší šlechtou, když „našel“ dva starodávne Boleyny. (Bylo důležité nést vznešené jméno staré několik století.)

1531 Církev v Anglii uznala za svou hlavu Jindřicha VIII.

1532 Tomáš Cromwell, Annin spojenec, přednesl v parlamentu několik návrhů, které vyhlášovaly královskou svrchovanost nad církví. Po této akci Tomáš More abdikoval na svou funkci kancléře a Cromwell se tak stal nejvlivnějším mužem.

Jindřichovi se na stehně udělal varikózní vřed. Byl ošklivě zanícený a lékaři jej dlouho nemohli vyléčit. Pravděpodobně šlo o osteomyelitis-chronickou hnisavou nemoc.

Anna byla povýšena na markýzu z Pembroke.

1533 Jindřich si v zimě na setkání s francouzským králem Františkem v Calais zajistil jeho podporu s uzavřením nového sňatku. Okamžitě po návratu do Doveru se

Jindřich a Anna tajně vzali. Krátce nato Anna otěhotněla a jak bylo tehdy zvykem, uskutečnil se 25. ledna v Londýně oficiální sňatek. Cranmer prohlásil na jednání speciální rady svolané v Duntableském převorství manželství Jindřicha a Kateřiny za neplatné. O pět dní později prohlásil Cranmer sňatek Jindřicha a Anny Boleynové za platný a legitimní. Kateřina byla formálně zbavena titulu a následně byla Anna korunována. Jindřich ustanovil anglického arcibiskupa arbitrem svého svědomí. Jindřich se stal nejvyšším vládcem anglikánské církve.

7. září se Anně narodila dcera a byla pojmenována po Alžbětě z Yorku Alžběta. Kateřinina dcera Marie byla prohlášena za nelegitimní a potomci Anny získali nárok na nástupnictví na trůn. Dolní sněmovna zakázala jakékoli žádosti vůči papeži a vyhlásila tresty za realizaci opatření papežských bul v Anglii. Zároveň byla církev varována, aby neučinila žádná omezení poskytovaných služeb králova souhlasu. Až tehdy papež exkomunikoval krále a Cranmera z církve, prohlásil arcibiskupský dekret týkající se sňatku za zmatečný a manželství Jindřicha a Anny za neplatné. Papežský legát byl vyhoštěn z Anglie a diplomatické styky s Římem přerušeny.

Následovalo vydání několika dalších zákonů - *Ecclesiastical Appointments Act* požadoval, aby kněží volili biskupa navrženého králem, *Act of Supremacy* deklaroval krále jako nejvyšší autoritu církve v Anglii a *Treasons Act* určoval, že odmítnutí uznání krále za nejvyšší církevní autoritu bude považováno za zradu a jako takové i trestáno. Anglikánská církev se tak dostala pod kontrolu panovníka.

Manželství Jindřicha a Anny však nebylo šťastné. Anna nebyla ochotna přijmout podřízenou roli a Jindřicha rozčilovala její popudlivá a prudká povaha.

1534 Po Anině potratu začal Jindřich považovat její neschopnost dát mu mužského potomka za zradu a jednal s Cranmerem a Cromwellem o možnosti opustit Annu, aniž by se musel vrátit ke Kateřině.

1535 Mnoho Jindřichových kritiků, včetně kardinála Fishera a Tomáše Mora, kteří odmítli přísahat věrnost králi jako nejvyššímu představiteli církve, bylo popraveno.

1536 Král se dozvěděl, že jeho první manželka Kateřina zemřela. Anna byla znovu těhotná a obávala se následků toho, že by se jí znovu nenarodil syn. Její život by se ocitl v ohrožení, protože pokud by se jí Jindřich zbavil, mohl by se znovu oženit a nikdo by jeho sňatek nemohl zpochybnit. O něco později byl při turnaji Jindřich zraněn a krátkou dobu se zdálo, že je zraněním jeho život ohrožen. Když tuto zprávu oznámili Anně, utrpěla šok a potratila. Zdá se, že tato příhoda byla počátkem konce manželství. Poté co se Anna zotavila, prohlásil Jindřich, že tento sňatek byl dílem čarodějnic. Do jeho přízně se dostala královna dvorní dáma Jana Seymourová. Bratřovi Anny, Jiřímu Boleynovi, bylo odmítnuto udělení podvazkového řádu, který byl místo něho udělen bratru Jany Seymourové. Pět mužů, včetně Annina bratra Jiřího Boleyna, bylo uvězněno a obviněno z krvesmilství, zrady a sexuálních styků s královnou. Obžaloba však byla evidentně nesmyslná. Cromwell se ani neobtěžoval vymyslet data domnělých pohlavních styků tak, aby byla věrohodná. Dalším důkazem, že celý případ byla fraška, je to, že ani jedna z dvorních dam Anny nebyla obviněna z napomáhání cizoložství, přestože kdyby Anna skutečně nevěrná byla, dvorní dámy by o tom musely vědět, neboť s ní trávily 24 hodin denně. Anna a její přátelé měli také krále nejrůznějšími způsoby urážet a zesměšňovat. (Slova Jiřího Boleyna naznačují, že takové poznámky z Anniných úst však skutečně vyšly.)

2. května 1536 byla Anna uvězněna v Toweru. Byla obviněna z cizoložství, krvesmilstva a odsouzena k trestu smrti.

17. května byli Boleyn a ostatní muži popraveni.

19. května 1536 byla popravena královna Anna.

20. května 1536 se Jindřich zasnoubil s Janou Seymourovou, kterou si o deset dní později vzal. Jejich manželství bylo šťastné, avšak Jana nedisponovala ani zlomkem moci, jíž třímaly její předchůdkyně. Jindřicha k ní nepojily tak vášnivé city a již týden po svatbě jí s velkou pravděpodobností začal být nevěrný.

Jindřich vydal souhlas s anexí Walesu a tím došlo k sjednocení obou zemí v jednu. Tento zákon byl následován vydáním zákona o nástupnictví z roku 1536, který deklaroval jako Jindřichovy následníky jeho potomky s Janou Seymourovou, děti Kateřiny a Anny prohlásil za nelegitimní a vyloučil je z možnosti nástupu

na anglický trůn. Králi byla dána možnost změnit pořadí v nástupnictví na trůnu v jeho závěti. Zemřel Jindřichův syn Fitzroy.

V Anglii vládla obrovská nespokojenost, vypuklo dosud největší lidové povstání, kterému musel Jindřich čelit. Parlament schválil zrušení všech klášterů, které měly roční příjem nižší než dvě stě liber (cca 300).

1537 Janě narodil syn Eduard, pozdější král Eduard VI. Porod byl velmi náročný a 24. října 1537 královna zemřela.

1540 Jindřich se rozhodl znovu oženit, aby zabezpečil své nástupnictví. Tomáš Cromwell, v té době již hrabě z Essexu, navrhl Annu Klevskou, dceru vévody z Kleves, který byl považován za důležitého spojence pro případ útoku katolické aliance na Anglii. Hans Holbein mladší byl vyslán, aby namaloval její portrét. Poté, co Jindřich tento portrét zhlédl a s podporou přímluvy svých dvořanů Jindřich, se sňatkem souhlasil. Když však Anna dorazila k anglickému dvoru, Jindřich ji shledal naprosto nepřitažlivou. Pravděpodobně nejvíc ho odpuzoval zjizvený obličej po neštovicích. Není důkaz, že by se o této její vadě Jindřich dozvěděl už před jejím příjezdem. Král se snažil manželství zrušit a oženit se s jinou ženou. Vévoda z Kleves se dostal do sporu s císařem Svaté říše římské a Jindřich se do tohoto sporu nechtěl zapojit. Královna Anna byla dostatečně inteligentní na to, aby odporovala Jindřichově snaze o zrušení sňatku, a nechala prohlásit manželství za nenaplněné. Rozhodně ale nesouhlasila ihned, poslové získali souhlas k prozkoumání manželství až po dlouhém přesvědčování královny. Jejich manželství bylo zrušeno a Anna obdržela titul *královny sestry* a dostala darem hrad Hever, předchozí sídlo rodiny Boleynů. Cromwell v souvislosti s dojednáním neúspěšného sňatku upadl v nemilost a byl popraven.

28. července se Jindřich oženil s mladou Kateřinou Howardovou, sestřenicí Anny Boleynové. Jindřich byl mladou chotí nadšen.

1541 Kateřina měla poměr s dvořanem Tomášem Culpeperem a se svým předchozím neoficiálním snoubencem Derehamem. Tomáš Cranmer tuto informaci předal Jindřichovi, který tomu zpočátku nechtěl uvěřit. Jindřich ale povolil Cranmerovi vyšetřování tohoto obvinění. Komorné Kateřiny vše potvrdily.

1542 Kateřina byla popravena. Než dopadla sekyra, velebila Jindřicha za jeho šlechtnost. Lady Rochfordová, která byla obviněná s Kateřinou, před popravou přiznala své chyby (kryla Kateřinu) a modlila se za Jindřicha.

Z Jindřicha se stal pomalý, kulatý kolos na vratkých bolavých nohách a obrovským břichem.

Téhož roku byly všechny zbylé kláštery zrušeny a jejich majetek propadl králi. Opati a převorové ztratili svá křesla ve Sněmovně lordů a jejich členy zůstali pouze arcibiskupové a biskupové.

1543 Jindřich se oženil se svou poslední manželkou, bohatou vdovou Kateřinou Parrovou. Ta byla svým přesvědčením protestantka, na rozdíl od Jindřicha, který byl konzervavec. Tento rozpor pro ni mohl být nebezpečný, ale byla moudrá a přijala podřízené postavení. Pomohla Jindřichovi usmířit se s jeho prvními dvěma dcerami Marií a Alžbětou. Kateřina všechny Jindřichovy potomky stmelila a pomohla úplně poprvé vytvořit rodinu Tudorů.

Jindřich vyhlásil válku Francii, spolu se Skotskem. Ti je ale zradili a podepsali alianci s Francií. Anglie za trest zničila většinu Edinburghu. Jindřich se spojil s císařem Karlem. Jindřich úspěšně dobil Bolougne. Bohužel Karel V. uzavřel mezitím mír s Francouzi a tím válečné tažení skončilo.

1544 Marii a Alžbětě vrátil zákon přijatý parlamentem nástupnické právo na anglický trůn (v pořadí po princ Eduardovi), i když na ně bylo stále pohlíženo jako na Jindřichovy nelegitimní potomky.

Jindřichova krutost a tyranství se s tím, jak stárnul, stupňovala a jeho zdraví se zhoršovalo. Vlna politických poprav byla zahájena Edmundem de la Pole, vévodou ze Suffolku, roku 1513 a skončila Jindřichem Howardem, vévodou ze Surrey, roku 1547. Počet poprav za Jindřichovy vlády dosáhl počtu 72 000 (některé prameny uvádějí i vyšší číslo).

1546 Jindřich souhlasil, aby byla královna Kateřina uvržena do žaláře za kacířství, později si to rozmyslel. Jindřichův zdravotní stav se zhoršoval, rodinu poslal pryč (do Greenwich, Eduarda do Ashridge). Zvláštní je, že si nedal zavolat ani svého devítiletého syna, aby ho seznámil s odpovědností, která ho čeká.

1547 28. ledna Jindřich zemřel a byl pohřben v kapli svatého Jiří na hradě Windsor vedle své „pravé manželky“ Jany Seymourové. Jeho nástupcem se stal jeho devítiletý syn Eduard a jeho protektorem se stal Eduard Seymour (bratr Jany Seymourové).

4. INFORMACE VE FILMECH A KNIŽNÍCH TITULECH

V této kapitole se budu zabývat stěžejním tématem své bakalářské práce, a tím, jaké informace bychom našli ve filmech a knižních titulech. Konkrétním příkladem, na kterém budu demonstrovat své poznatky, jak už jsem dříve uvedla, je významný anglický panovník Jindřich VIII. Ověřená fakta z odborné literatury budou komparována s informacemi ve filmech a v historickém románu. Film, se kterým budu pracovat, nese název *Jindřich VIII*³⁷, režisérem je Pete Travis a film vznikl roku 2003. Film je hodnocen jako velmi kvalitní³⁸, a i proto je vhodným materiálem pro mé zkoumání.

Jindřich VIII. se narodil na konci 15. století, v době, ze které se dochovalo mnoho pramenů. Ne všechny by se ale daly označit za věrohodné. Proto se i v odborné literatuře informace o některých událostech liší. Nebudu ve svém zkoumání polemizovat o tom, jaké pojetí je pravděpodobnější nebo pravdivější, protože pro každé z nich máme jiné prameny a každé se tudíž opírá o jiné podklady. Je ovšem jasné, že u tvorby pro diváky, případně čtenáře, se vybírají fakta zajímavější, kontroverznější, jež jsou schopna je oslovit, zaujmout.

4.1 Historický film

Film, který nese název *Jindřich VIII.* je rozdělen do dvou dílů. Je tedy patrné, že tvůrci zamýšleli podat informací o panovníkově životě co nejvíce, s co největším množstvím detailů. Přesto je po detailnějším rozboru zřejmé, že mnoho důležitých událostí bylo zcela vynecháno. A to jistě zkresluje celkovou informační hodnotu pro diváka, i celkový obrázek o panovníkově životě.

³⁷ *Henry VIII.* [film]. Directed by Pete TRAVIS. 193 min. 2003.

³⁸ V roce 2004 získal tento film americké televizní ocenění Emmy (anglicky Emmy Award; televizní obdoba filmových Oscarů) v kategorii TV Movie/Mini Series.

Na následujících řádcích se budu zabývat pouze informacemi, které ve filmu explicitně zazněly, nebo byly zřetelně naznačeny.

V úvodu filmu je sledován Jindřichův otec, Jindřich VII., na smrtelném loži, promlouvající ke svému synovi, následovníkovi trůnu. Je uvedeno správné datum, rok 1509. Jindřich VII. nabádá syna, aby se oženil se španělskou princeznou Kateřinou Aragonskou, což také Jindřich VIII. posléze učiní. Hned další scéna však podává nepravdivé informace. Zobrazuje den narození Jindřichova nemanželského syna, Jindřicha Fitzroye, který se narodil v roce 1519. Ve filmu zaznívá „15 let po svatbě“, což je o pět let později, než tomu bylo ve skutečnosti. Jak uvádím v životopise, Jindřich a jeho první manželka Kateřina se brali v roce 1509, tudíž se jejich nemanželský syn narodil 10 let od jejich svatby. Dále se ve filmu uvádí, že Jindřich uvažuje nad zlegitimizováním Jindřicha Fitzroye už v roce 1519. To nepřipadá v úvahu z jednoduchého důvodu - v té době byl Jindřich stále spokojený v manželství se svojí první manželkou a věřil, že Kateřina porodí zdravého legitimního syna. O zlegitimnění Jindřicha Fitzroye začal vážně uvažovat v roce 1525, tedy o 6 let později. Film dále podává informace přesné, zaznívá jméno matky nemanželského syna i další údaje o ní. Jindřich zajišťuje synovi řádnou výchovu, za kmotra mu jde kardinál Wolsey. V tomto období je Jindřichova povaha vykreslena bravurně, od chytrého a zábavného mladíka po arogantního a cholerického vládce.

Dále se ve filmu objevuje Anna Boleynová, sestra těhotné Marie Boleynové, nedávné královy milenky. Ve filmu zaznívá, že Mariino těhotenství je dílem královým. Je velmi pravděpodobné, že to tak skutečně bylo. Také je jasně řečeno to, že zasnoubení Jindřichovy budoucí druhé manželky Anny Boleynové a jejího vyvoleného Percyho je zrušeno na žádost krále, jelikož v Anně našel zalíbení. Ve skutečnosti se o to spíše zapříčinil kardinál Wolsey. Henry Percy byl zasnoubený s Marií Talbotovou a hrabě (otec Percyho) s kardinálem se sjednotili v odporu proti románci s níže postavenou Annou Boleynovou.

Další nejasnosti ve filmu na sebe nenechají dlouho čekat. Anna, rozlícená křivdou od krále, odchází ode dvora a nemá v úmyslu se tam vracet. Jindřich jí to však poručí. Ve skutečnosti Anna ode dvora odejít nechtěla, jediné její přání bylo pomstít se kardinálovi. Bohužel je jí přikázáno, aby se vrátila do otcova zámku v Hever Castle. Anna byla ponechána mimo dvůr celý rok. Jindřich měl v té době

ještě plnou hlavu její sestry Marie. Anna se vrátila ke dvoru v roce 1524 nebo 1525, kdy ožívá králův zájem o ní. Ve filmu je toto popsáno značně zjednodušeně. Král zdtří Annu tím, že ji obeznámí s Percyho sňatkem, kdy mu prý byla narychlo vybrána nevěsta. Jak už bylo řečeno, Percy byl zasnoubený na žádost rodičů už delší dobu.

Začátek vztahu Anny a Jindřicha je popsán ve filmu velmi kvalitně, informace jsou podány jasně a pochopitelně. Král se o Annu snaží, ona ho zprvu odmítá, potom jedná velmi chytře, nechce se totiž stát jen královou milenkou, jasně dá Jindřichovi najevo, že chce být královnou. Jindřich na její požadavky přistoupí. Proces rozvodu krále a jeho první ženy byl velmi dlouhý a složitý, jak ve skutečnosti, tak ve filmu (viz. životopis v letech 1526-33). Ve zkoumaném filmu je dobře podán i proces odluky Anglie od Říma. Velice dobře je zachyceno i Kateřinino odmítání rozvodu a Anin nenávistný vztah ke kardinálovi.

Další filmovou chybu nalezneme až v roce 1529 u Wolseyho zatčení, kterému předcházela relativně dlouhé odloučení kardinála a krále, přičemž ti dva se již nikdy nesečkali. Ve filmu se s ním Jindřich obejme a pak přihlíží tomu, jak ho strážé odvádějí. Také není řečeno, jaké byly další kardinálovy osudy, přestože si je divák nemůže nijak odvodit.

Další mystifikací ve filmu je skutečnost, že v záběru leží první manželka Jindřicha, Kateřina, vedle níž můžeme spatřit její dceru Marii, někdy na podzim 1533. To je však nemožné, protože Kateřinu s dcerou od sebe drželi minimálně od května roku 1533 až do Kateřininy smrti v roce 1536. Svatba, porod dcery i poslední období života královny Anny, které končí popravou, je vyobrazeno reálně a všechny informace podané v tomto období shledávám pravdivými.

Další chybu vidím ale v seznámení Jindřicha s jeho třetí manželkou, Janou Seymourovou, ještě za trvání druhého manželství. Podle filmu se měli sblížit při Jindřichově návštěvě v sídle jejího rodu, Wulfhallu. Jana však nebyla v době Jindřichovy přítomnosti ve Wulfhallu, ale provázela královnu Annu na cestě po venkově. Jindřich si Janu všimnul u dvora. Odsouzení královny Anny je ve filmu podáno tak, jak se ve skutečnosti odehrálo. Jindřich VIII. už velmi toužil po svatbě s Janou a chtěl se zbavit Anny. Požádal proto Cromwella, aby opatřil důkazy nutné k

odsouzení královny za velezradu. Jindřich odjel z Greenwiche, aniž se se svou druhou ženou rozloučil, a už ji nikdy nespátřil. Ve filmu je několik zřejmých dezinformací, Annu zradí Lady Rochfordová, král Anně nabízí anulování sňatku, aby nemusela zemřít. To Anna odmítá a hrdě se obhajuje u soudu, u kterého král tajně poslouchá. Nic z toho se nestalo. Reálně je vyobrazena poprava, kdy Anna hrdě promlouvá k přihlížejícím lidem a odpouští králi.

Třetí Jindřichovo manželství bylo šťastné a poklidné, tak jak je vyobrazováno ve filmu. Správně také zaznívá, že Jana je opak Jindřichovy druhé manželky Anny a proto je s ní Jindřich tolik spokojený. Tato doba je dobou rušení klášterů, jejich rozkrádání a obrovské nespokojenosti lidí. Film toto období zachycuje velmi dobře, správně také informuje diváka o povstání v Yorku, vedeném Robertem Askem, jeho pobytem u dvora a královou zradou a následnému potrestání všech, kteří se přičili vůli krále. Vyobrazení porodu prvního legitimního králova syna je také pravdivé, i následná smrt královny.

Poté je ve filmu správně naznačeno, že král dva roky od smrti své třetí ženy tloustnul a chřadnul jak fyzicky, tak psychicky. Cromwell ho přemlouvá k dalšímu sňatku, zaprvé z politických důvodů a za druhé z praktických, neboť mít jen jednoho syna nebylo v této době strategické. Navrhuje výhodné spojenectví s Německem, i kvůli tomu, že se v té době císař a francouzský král sblížili. Anna Klevská, budoucí královna, byla protestantka. Doposud bylo vše správně. Zavádějící informaci odhaluji až po setkání Anny a Jindřicha. Jindřich ji jak ve skutečnosti, tak ve filmu, shledává nepřitažlivou. Avšak v reálném životě věděl, co se sluší a patří, a přesto, že nikdy nedošlo k pohlavnímu styku, denně s ní ulehal na lože a choval se k ní uctivě. Ve filmu zaznívá pouze jeho: „Ani ruku jí nepodám“³⁹ a dále už není řečeno nic. Takže se diváci nedozvědí, že po tom, co Anna odsouhlasila rozvod, se stávají s králem přáteli. Cromwell za tuto nešťastnou volbu královny Anglie pyká a ve filmu vidíme i velmi přesný a pravdivý detail jeho popravy, i to, že král trval na nezkušeném katovi, aby byla smrt co nejhorší.

Filmové Jindřichovo pobláznění jeho pátou ženou, Kateřinou Howardovou, shledávám reálným. Byla pro něj „růží bez trní“, okouzila ho svým mládím. Filmová chyba na sebe nenechá dlouho čekat, v den filmové svatby dochází k předání zprávy

³⁹ *Henry VIII.* [film]. Directed by Pete TRAVIS. 2003. (00:41:29) 2.díl. Televizní vysílání.

o Kateřiných předmanželských poměrech, přesto že se to ve skutečnosti stalo až o rok a půl později. Dále ve filmu zaznívá, že král je impotentní. Přes všechna taková tvrzení historikové považují za krajně nepravděpodobné, že by byl král ve svém manželství tak šťastný, kdyby nebyl schopen ho završit. Další nejasností je věk páté manželky Jindřicha VIII. Ve filmu se uvádí, že když poznala krále, nebylo jí ještě ani patnáct let. Někteří odborníci se k tomuto faktu přiklání, na druhou stranu často je popisována jako osmnáctiletá, když se poprvé objevila u dvora. Obvinění i poprava Kateřiny byly ve filmu zobrazeny podle pravdivých informací. Je jasné, že tvůrci si vybrali to, co je pro diváka přitažlivější, pikantnější. Manželství film vyobrazuje velmi reálně, můžeme vidět Kateřinino flirtování i její nezodpovědné, nerozvážené chování. Také informování krále o jejích nevěrách je přesné, Crammer a bratři Seymourové se mu to neodvážili říct do očí, proto napsali dopis. Poprava Kateřiny je pravdivá a její hysterické chování je podáno výstižně.

I o posledním Jindřichově manželství je divák informován velice přesně. S Kateřinou Parrovou se setkal, ještě když byla vdaná, a přišla ke králi prosit o milost pro nevěrnou manželku jejího bratra. Po jejím odvolání jí král navrhuje sňatek, ona ale odmítá s tím, že je už zadána jinému. Ve skutečnosti král nápadníka pošle pryč ode dvora, ve filmu Thomas Seymour odchází dobrovolně. Poslední nejasnost vyskytující se ve filmu se odehrála u smrtelného lože Jindřicha VIII., kdy si přeje vidět svého jediného syna a promlouvá k němu jako k budoucímu panovníkovi. To se odehrát ve skutečnosti nemohlo, neboť Eduard pobýval na jiném zámku než jeho otec a o jeho smrti se dozvěděl až o pár dní později.

Informace řečené v úplném závěru filmu, o jednotlivých postavách blízkých králi, jsou přesné a kvalitní, není jim co vytknout. Dovídáme se o budoucnosti všech jeho dětí a zbývajících dvou žijících manželkách.

Jindřich VIII. - TV film (2.)

Celkově bych hodnotila film jako velmi kvalitní. Většinu informací podává, podle dostupných pramenů, správně. Jedinou velkou výtku, kterou bych měla, byla absence letopočtů. Pro historii nezasaženého diváka obsahuje detailně pojatý film velké množství informací, které musí zaznamenat. Už ale ne všude je řečeno, po jak dlouhé době se ta či ona událost odehrála, a tím může docházet ke špatnému pochopení správně vykresleného údaje. Jako příklad bych uvedla závěr filmu, konkrétně scénu předcházející sňatku Jindřicha a Kateřiny Parrové. Scéna ukazuje rozpravu bratrů Seymourových, kdy starší přemlouvá mladšího, aby přenechal Kateřinu králi, na rok, maximálně dva (podle nich král do té doby musí zemřít). Král umírá záhy po sňatku a Kateřina je volná pro svého milovaného Tomáše Seymoura. Ve skutečnosti trvalo poslední Jindřichovo manželství skoro celé čtyři roky, což ve filmu nezaznělo. Nebylo tedy vůbec jasné, jak dlouho Jindřich ještě žil. Divák proto lehce získá rozdílnou představu o konci panovníkova života.

5.2 Knižní titul

Z knižních titulů, které byly vydány v českém jazyce, jsem si vybrala historický román *Šest žen Jindřicha VIII.* od francouzského spisovatele Paula Rivala. Žánrově kniha spadá do oblasti Naučné literatury – konkrétně Historie. I zde se zaměřím na to, do jaké míry kniha poskytuje ověřená fakta a kdy se spokojí se smyšlenými či neúplnými informacemi. Knižní titul má, na rozdíl od filmu, který je omezen stopáží, více prostoru pro detaily, pro realističtější popis konkrétní události, může poskytnout další související informace. Autor má větší možnosti při popisování postav (i těch méně známých) i událostí, jimiž může rozšířit čtenářovy znalosti. Na druhou stranu je však pro spisovatele nezbytné udržet čtenářův zájem a kvůli tomu tedy je nutné i zatraktivnit historická fakta. Z těchto důvodů bývá popis mnoha událostí a situací často neúplný či zkreslený.

V úvodu knihy se dovídáme více informací o rodině Jindřicha i jeho budoucí manželky Kateřiny, vše je popsáno zcela realisticky. První autorovu mystifikaci vidím mezi čtrnáctým a osmnáctým rokem života Jindřicha VIII. Podle historiků měl Jindřich po smrti bratra Artura velmi tvrdý režim. Náhle se z něj stal následník trůnu a proto ho jeho otec, Jindřich VII., začal více hlídat. Volný čas neměl skoro žádný, a pokud už nějaký měl, tak byl po celý čas kontrolován a usměrňován. V románu je však uvedeno, že v těchto letech si na popud starších kamarádů chodil užívat s vesnickými děvčaty. Dále je uvedeno, že když ho tato prostoduchá děvčata omrzela, našel si milenku ve vyšších sférách, konkrétně manželku Tomáše Boleyna, Alžbětu Boleynovou, matku Marie a Anny, jeho pozdější milenky a manželky. V knize je tento fakt zmíněn nesčetněkrát, v mnoha různých pohledech. Jak uvádím v Jindřichově životopise, je velmi nepravděpodobné, že by se toto skutečně odehrálo. Nasvědčují tomu především léta kontroly jeho otce, který by se o těchto událostech jistě dozvěděl a nenechal by je bez následků. U popisu smrti Jindřichova otce postrádám důležitou informaci o jeho přání, aby Jindřich dostal slibu a vzal si za manželku španělskou princeznu Kateřinu. Od tohoto opomenutého faktu se odvíjí zcestné spekulace, proč se s ní vlastně oženil.

Co se týče ukázání, zobrazení doby, první roky královny vlády jsou popsány věrně, je popsána jeho povaha i přístup k vládě. Autor se také věnuje válce ve

Francii, o níž poskytuje čtenářům ucelený obraz. Co se týče jeho vztahů, bez chyb je popsáno manželství s Kateřinou i poměr s milenkou, která mu dá syna, Bessie Bluntovou. Syn samozřejmě Jindřicha potěšil, ale spíše byl podnětem pro jeho snahu mít syna legitimního.

U Marie Boleynové, další jeho známé milenky, je správně popsána povaha i její divoká minulost na dvoře ve Francii. Velkou chybou v knize je popis vztahu Anny a Jindřicha v jeho začátcích. Je zde uvedeno, že král Annu tajně miloval dlouhou dobu před tím, než tomu ve skutečnosti bylo. Detailně se zde autor rozepisuje o Jindřichově touze k Anně, ale zároveň i oddanému vztahu k Marii. Jindřich žárlí na Anniny nápadníky, proto je vždy odstraní z cesty a jde hledat útěchu k Marii, která mu Annu připomíná. Anna pak odmítne návrh krále stát se jeho milenkou, a naschvál flirtuje s jinými, protože chce pomstít matku a sestru, které mu podlehly. Dále je uvedeno, že Jindřich Annu zatají před kardinálem Wolseyem, když ho žádá o rozvod bez udání důvodu. Kardinál něco tuší a proto Anna a Jindřich předstírají milenecký vztah, aby Wolsey nepojal podezření, že jde z královy strany o něco víc. Dále se už autor drží pravdivých informací, správně je popsán celý rozvodový soud s papežským delegátem Campegiem i Wolseyho slábnoucí vliv na krále, jeho následné vyhnání ode dvora a jeho konečný pád. Dále se autor velmi přesně rozepisuje o další významné osobnosti Jindřichova života, jeho dlouholetém příteli Tomáši Moreovi. Annin vztah s Jindřichem, jejich svatba i početí dítěte byly popsány velmi dobře. Autor se odklání od skutečnosti až před porodem dcery Alžběty, kdy Anna, v knižním titulu, začíná Jindřicha nenávidět a je vlastně ráda, že ho zklamala a nedala mu syna. Po porodu mu sama sháněla milenky. O jejím pádu je čtenář informován velmi podrobně a jediný fakt, který není pravděpodobně správný, je ten, že u soudu měl být přítomen otec Anny, Thomas Boleyn. Ve skutečnosti měl odjet ode dvora, aby unikl královu hněvu.

Královo vzplanutí pro jeho třetí manželku je v knize uvedeno dříve, než se ve skutečnosti stalo, ještě před posledním otěhotněním Anny. Jinak je ale Janina povaha vykreslena velmi dobře a všechny podané informace jsou zde správné. V tomto období žádné chyby nenacházím, králova dcera Marie se vrací ke dvoru, dochází k povstání proti králi, které je krvavě potlačeno a Jana rodí následníka trůnu a záhy umírá.

Po smrti má autor prostor na popsání potenciálních čtvrtých manželek Jindřicha. O každé se zmiňuje velmi dobře. Detailně popisuje i bratra Anny Kleveské, budoucí královny, a ji samotnou. Správně je zde vykreslen jejich vztah, kdy spolu uléhají každou noc do lože, ale králi se natolik hnusí, že požaduje rozvod.

Poslední zásadní nepravdivou informaci shledávám u pátého manželství. Autor zde vykresluje Kateřina Howardovou a její vztah s Tomášem Culpeperem od samého příchodu ke dvoru, ještě před tím, než se jí začal dvořit sám král. Před jejím popravením za velezradu se vyznává k lásce k Tomášovi, slovy, že nikdy nikoho jiného nemilovala.

Závěr knihy shledávám skvěle vystiženým, poslední manželka Kateřina je popsána reálně, jejich vztah také. Král umírá a zaznívá zde známá věta, kterou Jindřich obhajuje svoji vládu: „Často jsem se mýlil.“

Knihu *Šest žen Jindřicha VIII.* bych zhodnotila jako velmi dobrou. Podává hodnověrné a realistické informace, přičemž byly vykresleny všechny základní a důležité události, které si autor poupravil spíše v maličkostech, které souvisely především s plynulostí děje.

5.3 Pojem informace

V těchto dvou popisovaných dílech, informačních zdrojích, jsem se snažila nalézt informace. Informační zdroj „je informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele. Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický⁴⁰. Pojem informace je velice široký a mnohoznačný, je užíván v různých významech. V informační vědě a knihovnictví se informací rozumí především sdělení, komunikovatelný poznatek, který má význam pro příjemce, nebo údaj usnadňující volbu mezi alternativními rozhodovacími možnostmi. Významné pro informační vědu je také pojetí informace jako

⁴⁰ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy /TDKIV/. *Národní knihovna ČR* [on-line]. ExLibris, Národní knihovna ČR, 2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: <http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>.

psychofyzilogického jevu a procesu, tedy jako součásti lidského vědomí, např. N. Wiener definuje informaci jako "obsah toho, co se vymění s vnějším světem, když se mu přizpůsobujeme a působíme na něj svým přizpůsobováním"⁴¹ Z jiného pohledu můžeme informaci definovat jako „vše, co může být převedeno a přeloženo na lineární zápis. Co není přeložitelné - musí být opuštěno, nelze se na to odvolat - vědění není.“ (KOSÍK 1997, s. 31) Je také potřeba upřesnit, jakou má informace vlastně hodnotu. „Jiří Cejpek píše: Informace nemá hodnotu, je hodnotově neutrální. Hodnotu ji přisuzuje teprve člověk v procesu poznání⁴². Považuje tedy hodnotu za vztažnou, informace podle něj získává hodnotu až s existencí subjektu, který ji využívá.“ (STODOLA, 2010, s. 73)

V historických filmech a historických románech nepopíratelně informace nalezneme. Tvůrci se však snaží je podat co nejpoutavěji, proto často dochází ke zkreslení, přesto informační hodnota pro diváka, čtenáře, zůstává. Pro tvůrce je výhodnější poupravovat pravdu a přizpůsobovat díla dnešnímu publiku. „Přestože umělecké dílo má na něco ukazovat (pravda) a k něčemu vést (dobro), umělecké dílo z něj dělá to, jakým způsobem to činí - tedy forma ve smyslu estetickém.“ (STODOLA, 2010, s. 73)

U pojmu pravdivosti informace je důležité definovat samotný pojem pravda, protože „pravda“ má neuvěřitelně mnoho přívlastků a tím tedy vlastností (podobně jako „médiu“, „logos“, „diskurz“). Výstižnou definici použil Jiří Stodola. „Pravda znamená shodu mezi věcí a poznávacích schopností. Pravdivé je takové poznání, jehož prostřednictvím rozpoznáváme skutečný stav věcí. Pravda je tedy hodnotou, jejímž prostřednictvím se realizuje dobro⁴³. Existuje také jistý postoj k realitě,

⁴¹ Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy /TDKIV/. *Národní knihovna ČR* [on-line]. ExLibris, Národní knihovna ČR, 2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: <http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>.

⁴² Je nutno odlišit informaci, poznání a myšlení. Formování naší osobnosti a našeho myšlení nezávisí jen na přijetí podnětů, ale především na jejich zpracování, na uvádění podrážděných neuronů do klidového stavu. K poznání, jež může obohatit náš osobní fond, dochází zpracováním informace. Samotná informace tedy není poznatek, ale je jeho předpokladem, jeho základem. V tomto smyslu je informace surovinou, jejímž zpracováním se poznatek vytváří. (CEJPEK 2005, s. 23)

⁴³ Pojmy jako dobro, krása jsou základní filosofické problematiky a pojmy – řeší se již od klasické filosofie ; filosofie života.

v němž nejde primárně ani o dosažení konkrétního cíle, ani o poznání skutečnosti jako takové s cílem dobrat se pravdy, ale o jakýsi požitek, který poskytuje poznávání věcí samotných. Tento postoj bývá označován jako estetický. Hodnotou v této oblasti je krása.“ (STODOLA 2010, s. 72)

V dnešní době lidé získávají informace různými způsoby, v běžné praxi se při uspokojování informačních potřeb vysloví otázka, načez se hledají možné zdroje informací, o kterých se předpokládá, že tuto informaci mají. Mohou to být rodiče, učitel, ale i kniha, film nebo internet. Je důležité brát v potaz, že ne všechny informace bývají pravdivé⁴⁴.

Zkušenosti určitě vedou celé lidstvo k tomu, aby se vyhýbalo nedůvěryhodným pramenům informací a snažilo se rozpoznat a nevěřit informacím, které jsou nedostatečně přesné a kvalitní. Zde se ale nabízí otázka, v čem spočívá ne-kvalita informací. Odpověď je jednoduchá. Ne-kvalita informací je dána chybností informací.

„Vyjadřují chybný poznatek, který je však všeobecně uznáván jako správný. V těchto případech nemáme žádnou možnost zjistit bez vlastního výzkumu, že informace je chybná“. (SMETÁČEK 1993, s. 12)

Velký problém u chybnosti informací je obrovská rychlost, kterou informace zastarávají. Ale i zde jsou velké rozdíly podle toho, v jakém oboru se pohybujeme. Historická fakta typu data narození nebo konkrétní události nezastarávají, ale jejich interpretace ano. Ten, kdo by dnes chtěl vykládat dějiny Starého Řecka na základě toho, co o nich bylo známo v minulém století, by nevypadal jako odborník ve svém oboru.

⁴⁴ Viz. *nepravdivá informace* cit.č. 2

5. BIBLIOGRAFIE, FILMOGRAFIE JINDŘICHA VIII.

„Bibliografie v praxi znamená akademické studium knihy, v tomto smyslu se dá použít také ekvivalent bibliologie. Celkově se bibliografie nezabývá ani tak obsahem knih, jako jejich evidencí.“⁴⁵

Původně bylo slovo bibliografie chápáno jako ruční kopírování knih (v prvních třech stoletích našeho letopočtu). Od 12. století se začalo slovo používat pro promyšlené skladování knih a poté od 17. století jde již o moderní systém knižní evidence.

„Produktem praktické bibliografie je bibliografie jakožto vedení systematického seznamu knih a dalších děl, k novinářské a spisovatelské činnosti. Bibliografické práce jsou téměř vždy považovány za terciární zdroje.

V dřívějších dobách se bibliografie výhradně věnovala knihám, dnes může bibliografie zahrnovat časopisy, audio nahrávky, filmy, obrazy i internetové stránky.“⁴⁶

Systematický seznam filmů se nazývá filmografie.

Při zpracování bibliografie Jindřicha VIII. jsem informace vyhledávala v českých online dostupných zdrojích. Klíčovým slovem bylo panovníkovo jméno - Jindřich VIII., popřípadě Tudorovci. V tištěných bibliografiích jsem vyhledávala pomocí názvu či předmětu knihy (např. Jindřich, Tudorovci, král Jindřich atd.), pomocí rejstříků, případně prostřednictvím autora (např. Shakespeare). Dále jsem listovala dostupnými bibliografiemi (bez rejstříků) a hledala relevantní dokumenty. V naskenované bibliografii 19. století jsem si pouze ověřovala prostřednictvím záznamů konkrétních autorů informace, které jsem již načerpala jinde.

U filmografie byl postup zpracování více spojen s počítačem, filmy jsem hledala nejprve z Československé filmové databáze⁴⁷, dále z anglické stránky Luminarium: Anthology of English literature⁴⁸, kde autoři zmiňují i televizní dokumenty, což bylo

⁴⁵ Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki>

⁴⁶ Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [online]. [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki>

⁴⁷ Csfid. [online]. [cit. 2012-07-02]. Dostupné z: <http://csfd.cz>

⁴⁸ Luminarium. [online]. [cit. 2012-07-02]. Dostupné z: <http://www.luminarium.org>

pro mou práci velmi přínosné. Tyto nalezené filmy jsem dále ověřovala s dalšími databázemi (např. The Internet movie database⁴⁹).

5.1 Bibliografie děl o Jindřichu VIII vydaných v českém jazyce

5.1.1 MONOGRAFIE / BIOGRAFIE / STUDIE

1. HART, Kelly. *Osudové ženy Jindřicha VIII.: vrtkavá přízeň největšího z Tudorovců*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2011. ISBN 978-80-7362-894-9.
2. JONES, Pip. *Tudorovci: milenky a levobočci Jindřicha VIII*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7451-078-6.
3. HUTCHINSON, Robert. *Poslední dny Jindřicha VIII.: spiklenci a kacíři na dvoře umírajícího tyrana*. 1. vyd. Praha: Beta-Dobrovský, 2010. ISBN 978-80-7306-440-2.
4. MEYER, G. J. *Tudorovci*. 1. vyd. [Praha]: Československý spisovatel, 2010. ISBN 978-80-87391-54-9.
5. WEIR, Alison. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1., úplné vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2009. ISBN 978-80-7381-658-2.

Další vydání:

WEIR, Alison. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1999. 2 sv. Historie a fakta. ISBN 80-7023-285-4.

⁴⁹ IMDb: The Internet Movie database [online]. IMDb.com, Inc. 1990-2012 [vid. 2012-06-06].

Dostupné z: <http://www.imdb.com/>.

6. FRASER, Antonia. *Šest žen Jindřicha VIII.* 1. vyd. Ostrava: Domino, 2005. ISBN 80-7303-257-0.
7. ERICKSON, Carolly. *Jindřich Veliký.* 1. vyd. Ostrava: Domino, 1999. ISBN 80-86128-41-5.
8. OLIVA, Václav. *Na prahu věčnosti: historická pravda o posledních okamžicích některých kacírů. V., Smrt Jindřicha VIII.* V Praze: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba, 1902. Slova pravdy: laciné čtení časové; roč. 12., č. 16 a 17.

Další vydání

OLIVA, Václav. *Na prahu věčnosti: Historická pravda o posledních okamžicích některých kacírů. V, Smrt Jindřicha VIII.* Praha: Cyrillo-Method. knihkup. [distributor], 1901. Slova pravdy; XI, 10-17.

5.1.2 ROMÁNY O JINDŘICHOVI VIII. A JEHO DOBĚ

9. EMERSON, Kate. *Mezi dvěma královnami: tajemství dvora Tudorovců.* 1. vyd. Praha: Brána, 2011. ISBN 978-80-7243-519-7.
10. EMERSON, Kate. *Palác rozkoší: tajemství dvora Tudorovců.* 1. vyd. Praha: Brána, 2010. ISBN 978-80-7243-433-6.
11. MANTEL, Hilary. *Wolf Hall.* 1. vyd. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0346-5.
12. MEYER, G. J. *Tudorovci.* 1. vyd. [Praha]: Československý spisovatel, 2010. ISBN 978-80-87391-54-9.
13. PURDY, Brandy. *Paní Boleynová: příběh velké lásky a ještě větší nenávisti.* 1. vyd. V Praze: Levné knihy, 2010. ISBN 978-80-7309-883-4.

14. MASSIE, Elizabeth. *Tudorovci III: buď vůle tvá: román podle třetí řady seriálu Tudorovci*. 1. vyd. Praha: Brána, 2010. ISBN 978-80-7243-431-2.
15. MASSIE, Elizabeth. *Tudorovci II: král bere dámu: román podle druhé řady seriálu Tudorovci*. 1. vyd. Praha: Brána, 2009. ISBN 978-80-7243-411-4.
16. GRACIE, Anne. *Tudorovci: král, královna a milenka*. 1. vyd. Praha: Brána, 2009. ISBN 978-80-7243-389-6.
17. ERICKSON, Carolly. *Poslední manželka Jindřicha VIII*. 1. vyd. Ostrava: Domino, 2008. ISBN 978-80-7303-427-6.
18. RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1. vyd. v nakl. Motto. Praha: Motto, 2001. ISBN 80-7246-090-0.

Další vydání:

RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1. vyd. v Petrklíči. Praha: Petrklíč, 1992. ISBN 80-85243-26-1.

RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1. vyd. Praha: Práce, 1971. Erb. Bílá řada.

RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřich VIII = Les six femmes du roi Henri VIII*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1937. Láska a život proslulých mužů a žen; [sv. 36].

19. PLAIDY, Jean. *Královské tajemství*. 1. vyd. Praha: Baronet, 1997. ISBN 80-7214-048-5.
20. ZUCHARDT, Karl. *Zemři, blázne: [Román o Jindřichu VIII. a Thomasu Morovi]*. 1. vyd. Praha: Práce, 1973. Erb. Zlatá řada.

5.1.3 DIVADELNÍ HRY, PŘEDSTAVENÍ

21. SHAKESPEARE, William. *Jindřich VIII.* 1. vyd. V tomto souboru. Praha: Evropský literární klub, 2009. Souborné dílo Williama Shakespeara v překladu Martina Hilského; sv. 38. ISBN 978-80-86316-84-0.
22. *William Shakespeare & John Fletcher, Král Jindřich VIII. - Všechno je pravda = William Shakespeare & John Fletcher, The famous history of the life of king Henry the Eight - All is true: šestá inscenace padesáté deváté sezony 2003/2004: premiéry 21. a 22. února 2004: [program].* Brno: Městské divadlo Brno, 2004. ISBN 80-239-2974-7.
23. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII. = King Henry VIII.* 1. vyd. Praha: Romeo, 2001. ISBN 80-902639-9-2.
24. SHAKESPEARE, William. *Historie. II, Básně.* 1. vyd. Praha: SNKLU, 1964. Český překlad; Sv. 10.
- Obsahuje: Král Richard III. -- Král Jindřich VIII. -- Perikles -- Venuše i Adónis -- Zneuctění Lukrécie -- Sonety -- Nářek milenčin -- Vášnivý poutník -- Fénix a hrdlička
25. FEILER, Max Christian. *Šestá žena: komedie.* Praha: Dilia, 1964.
26. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.: Hist. hra o 5 dějstvích.* Praha: Dilia, 1962.
27. KNAUTH, Joachim. *Jindřich osmý aneb Král kacír: Historická komedie o 5 dějstvích.* Praha: ČDLJ, 1958.
28. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.: historická hra v 5 jednáních.* Praha: J. Otto, 1915.

29. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.* V Praze: Nákladem Musea království českého, 1870. Dramatická díla Williama Shakespeara; díl 7, [č. 28]. Spisů musejních; č. 103.
30. SHAKESPEARE, William. *Othelo; Dvě šlechticů Veronských; Král Jindřich IV.; Král Jindřich VIII.* Praha: František Řivnáč, 1870. Dramatická díla Williama Shakespeara; sv. 7.
31. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.* V Praze: Museum království Českého, 1866. Dramatická díla Williama Shakespeara; díl 7, [sv. 28]. Spisů musejních; č. 103.
32. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.: historická hra v pěti jednáních.* V Praze: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, [19--?].
33. SHAKESPEARE, William. *Král Jindřich VIII.* V Praze: Fr. Řivnáč, [185-?]. Dramatická díla Williama Shakespeara; sv. 28, 29.

5.1.4 PUBLIKACE PRO DĚTI A MLÁDEŽ

34. MACDONALD, Alan. *Jindřich VIII. a jeho popravčí špalek.* 1. vyd. Praha: Egmont ČR, 2003. Drazí zesnulí. ISBN 80-7186-856-6.

5.1.5 AUDIO ZÁZNAM

35. RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřicha VIII* [zvukový záznam]. Praha: KTN K.E. Macana, 1972. 9 zvukových kazet.

5.2 Filmografie

1. *The Other Boleyn Girl* [film]. Directed by Justin CHADWICK. 111 min. 2008.
2. *Henry VIII*. [film]. Directed by Pete TRAVIS. 193 min. 2003.
3. *Famous History of the Life of King Henry the Eight, The* [film]. Directed by Kevin BILLINGTON. 166 min. 1979.
4. *Henry VIII and His Six Wives* [film]. Directed by Waris HUSSEIN. 125 min. 1972.
5. *Henry VIII and His Six Wives* [film]. Directed by Ian THORNE. 1972.
6. *The Six Wives of Henry VIII*. [film]. Directed by Naomi CAPON a John GLENISTER. 1970.
7. *Anne of the Thousand Days* [film]. Directed by Charles JARROTT. 1969.
8. *The Private Life of Henry VIII*. [film]. Directed by Alexander KORDA. 97 min. 1933.
9. *Anna Boleyn* [film]. Directed by Ernst LUBITSCH. 1920.
10. *Henry VIII*. [film]. Directed by William G. B. BARKER. 1911.
11. *Henry VIII: Mind of a Tyrant*. (TV DOC). 2009.
12. *The Madness of Henry VIII*. (TV DOC). 2006.
13. *The Six Wives of Henry VIII*. (TV DOC). Directed by Denise PERRIN. 2006.

14. *The Tudors*. Directed by Steve SHILL, Alison MACLEAN a Charles MCDOUGALL. 38x55 min. 2007.

15. MORGAN, Peter. *Jindřich VIII* [videozáznam]. Praha: Hollywood Classic Entertainment, 2009. 1 DVD (193:00).

6. ZÁVĚR

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které na sebe tematicky navazují. Obsahuje dále anotaci, klíčová slova, seznam použité literatury, přílohy a poznámky pod čarou, které doplňují informace k psanému textu.

V práci jsem porovnávala informace vyplývající z konkrétního historického filmu a jednoho historického románu s ověřenými informacemi z biografí, které čerpaly fakta a informace pouze z historicky ověřených dokumentů.

Cílem práce bylo porovnat historický film a historický román s *pravdivými informacemi* a vymezit jejich informační hodnotu. Ve filmu zcela jistě zaznívá méně informací, než v knižním titulu. Je to dané prostorem každého média. Na druhou stranu atmosféru ve filmu divák více „hmatatelně“ vnímá, zatímco v knize je potřeba dlouhého popisu, aby se čtenář vžil do situace a dovedl si ji reálně představit. Celkově vzato bývají v obou případech informace ve většině případů pravdivé. Nepravdivé informace se vyskytují často v nejasných situacích, kdy ani historikové nemají jednotný názor na to, co se skutečně odehrálo. Další časté dezinformace se nalézají v situacích, které vybízejí k autorskému „okořenění“. Zajímavé je, že autoři dokázali dokonale zachytit podstatu osobnosti Jindřicha VIII., kdy divákovi a čtenáři podali přesný obraz velkého anglického panovníka se všemi jeho charakteristickými povahovými rysy i zlozvyky. Nejčastěji se pak od skutečnosti odchylovali ve věcech nesporných, lehce předatelných, jako letopočty nebo podrobnosti o životech jeho blízkých.

„Má-li být prostřednictvím znakově zaznamenané zprávy lidské vědomí obohaceno o poznatek, musí se tato zpráva adekvátně vztahovat ke skutečnosti, musí odpovídat skutečnému stavu světa, musí být jednoduše řečeno pravdivá. Jsme nyní na úrovni sémantické (významové). Neodpovídá-li zpráva skutečnosti, pak člověk nezískává nový poznatek, ale jeho vědomí je obohaceno o další omyl.“ (STODOLA 2010, s. 78)

Ačkoli se diváci a čtenáři setkávají s poměrně velkým množstvím *omylů*, historický film i historický román jsou podle mého názoru kvalitním zdrojem

informací, kdy se lidé „nenáročným způsobem“ dozví mnohá nová fakta. I z tohoto důvodu by rozhodně neměly být opomíjeny nebo přehlíženy.

V této bakalářské práci bohužel nebyl prostor pro hlubší rozbor s více konkrétnostmi. V diplomové práci by bylo možné přidat podrobnější zkoumání identit postav a jejich identifikace s rolí. Také by bylo dobré rozšířit zdroje pro toto mapování, zde jsem měla omezené možnosti v množství knižních titulů i filmů a jejich zkoumání.

Mé závěry vycházejí pouze z jednoho konkrétního příkladu, a proto je nutné zmínit pravděpodobné vlivy na jejich kvalitu. Zcela jistě je to dáno rozsahem zkoumaných děl, při větším množství bych měla lepší přehled o celkovém počtu podaných informací, popřípadě by se daly určit rozdíly v jednotlivých případech. Dalším důvodem, proč historický film i román o Jindřichovi VIII. sledávám velmi přesnými, může být to, že Jindřich VIII. vedl velmi pestrý, neobvyklý způsob života. Autoři mohou nechat fantazii stranou a popisovat vše bez příkras, a přesto bude divák vtažen do pozoruhodného světa 15. a 16. století, který i bez přibarvování dokáže naplno upoutat jeho pozornost.

7. POUŽITÁ LITERATURA

7.1 Monografie

1. ALTMAN, Rick. Film jako událost. In: SZCZEPANIK, Petr. *Nová filmová historie : antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. Praha: Herrmann & synové, 2004, ISBN 80-239-4107-0.
2. AUMONT, Jacques. *Obraz*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2010. ISBN 978-80-7331-165-0.
3. CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1037-X.
4. CÍSAŘ, Jaroslav. *Video a odborné informace*. Praha: UVTEI, 1989. ISBN 80-212-0071-5.
5. DELEUZE, Gilles. *Film: Obraz - čas*. 1. vyd. Praha: Národní filmový archiv, 2006. ISBN 80-7004-127-7.
6. ELIADE, Mircea. *Mýtus o věčném návratu: Archetypy a opakování*. 2., opr. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2009. Knihovna novověké tradice a současnosti, sv. 1. ISBN 978-80-7298-388-9.
7. ERICKSON, Carolly. *Jindřich Veliký*. Vyd. 1. Ostrava: Domino, 1999. ISBN 80-86128-41-5.
8. FLUSSER, Vilém. *Do universa technických obrazů*. Praha: OSVU, 2001. ISBN 80-238-7569-8.

9. HART, Kelly. *Osudové ženy Jindřicha VIII.: vrtkavá přízeň největšího z Tudorovců*. Frýdek-Místek: Alpress, 2011. ISBN 978-80-7362-894-9. (cit. Fraser, Love and Louis XIV, xiv-xv)
10. JOST, François. *Realita - fikce: říše klamu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2006. ISBN 80-7331-056-2.
11. KOPAL, Petr a Petr BLAŽEK, et al. *Film a dějiny*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-667-2.
12. KOSÍK, Antonín. *Pospojovaný svět*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 1997. ISBN 80-85190-55-9.
13. LOKAJ, Zdeněk. *Média a realita*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-290-6.
14. NOVÁK, Radomil. *Adaptace literárního díla a její didaktické využití*. Ostrava : Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7042-221-1.
15. PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a web 2.0*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1272-3.
16. PETŘÍČEK, Miroslav. Filmové dějiny. In: KOPAL, Petr. *Film a dějiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 9-28. ISBN 80-7106-667-2.
17. PLATÓN. *Ústava*. Překlad František Novotný. 4. opr. vyd. Praha : OIKOYMENH, 2005. (Platónovy dialogy, sv. 18.) ISBN 80-7298-142-0.
18. RIVAL, Paul. *Šest žen Jindřich VIII*. Praha: Motto, 2001. ISBN 80-7246-090-0.
19. SMETÁČEK, Vladimír. *Informace o informacích*. Praha: Grada, 1993. ISBN 80-85623-22-6.

20. SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.
21. STODOLA, Jiří. *Informace, komunikace a bytí: fragment realistické informační vědy*. 1. vyd. Brno: J. Stodola, 2010. ISBN 978-80-254-7996-4.
22. TARSKI, A. Sémantická koncepce pravdy a základy sémantiky. In PETEGRIN, J. (ed.) *Logika 20. století: Mezi filosofií a matematikou: výběr textů k moderní logice*. Praha: Filosofia, 2006. ISBN 80-7007-228-8.
23. VIRILIO, Paul. *Informatická bomba*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2004. ISBN 80-86818-04-7.
24. VODRÁŽKOVÁ, Katrin. *Realita masmédií*. In: LUHMANN, Niklas. *Die Realität der Massenmedien*, Opladen: WestDt.Verl., 3. vyd., 2004. ISBN 3-531-42841-1. (nepublikovaný manuskript; vydání v řešení s Academia Praha pro rok 2012)

7.2 Elektronické publikace a informační zdroje

1. Bibliografie 19. století. *Naskenované katalogy Národní knihovny ČR* [online]. Comdat s.r.o. 1997-2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: <http://katif.nkp.cz/>.
2. BLAŽEK, Jakub. *Porovnání procesů probíhajících v lidském mozku a počítači*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, Kabinet knihovnictví, 2006. 76 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Michal Lorenz.
3. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy /TDKIV/. *Národní knihovna ČR* [on-line]. ExLibris, Národní knihovna ČR, 2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: <http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>.

4. *Český katalog bibliografický za rok 1889-1895*. V Praze: Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních, 1890-1897.
5. *Český katalog bibliografický za léta 1896-1897: Nové řady ročník VII a IX*. V Praze: Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních, 1901.
6. HEJDÁNEK, Ladislav. Objev budoucnosti a umění. *Z dějin českého myšlení o literatuře 3, 1958-1969 : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990* [online]. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2003 [vid. 2012-07-06]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zdejin/3/hejdanek-1.pdf>.
7. CHVALOVSKÝ, Karel. Internet jako zdroj informací a dezinformací. *Lupa* [online]. 27.12.2000 [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/internet-jako-zdroj-informaci-a-dezinformaci>.
8. KUDLATA, Vojta. *Český katalog bibliografický za léta 1898-1903: Nové řady ročník X a XV*. V Praze: Nákladem Spolku československých knihkupeckých účetních, 1900-1906.
9. NKC – Online katalog Národní knihovny ČR. *Národní knihovna ČR* [online]. ExLibris, Národní knihovna ČR, 2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/func=file&file_name=find-b&local_base=NKC.
10. SKC – Souborný katalog ČR. *Národní knihovna ČR* [online]. ExLibris, Národní knihovna ČR, 2009 [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/func=file&file_name=find-b&local_base=SKC.
11. ŠMÍD, Milan. Úvod a texty ke studiu masových médií [online]. *Fakulta sociálních věd University Karlovy* [vid. 2012-04-28]. Dostupné z: <http://doc-ize-cr.fsv.cuni.cz>
12. TOBOLKA, Zdeněk. *Česká bibliografie za roky 1902-1911*. V Praze: Nákladem dr. Zdeňka Tobolky, 1903-1914.

13. URBÁNEK, František A. *Urbánkuv věstník bibliografický: Měsíčník pro rozhled v literatuře, hudbě a umění*. V Praze: Fr. A. Urbánek, 1880-1882.
14. VODRÁŽKOVÁ, Katrin. Film a technické zobrazení. *e-LiS: e-prints in library & information science* [online]. [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/15405/8/Film.pdf>
15. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki>.
16. ZADRAŽILOVÁ, Iva. Informace a dezinformace z hlediska jejich dopadu na společnost. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 2007. 65 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michal Lorenz.